

Institutionen för utbildningsvetenskap

Kulturmöten i skolan

*Malin Forsberg och Rikard Nordwall
December 1999*

Examensarbete A, 8 poäng
Religionsvetenskap

**Lärararbete i ett helhetsperspektiv A
Handledare: Åke Tilander**

Innehåll

1. Inledning	3
1.1 Syfte	3
1.2 Tidigare forskning	3
1.3 Frågeställningar	4
2. Metod	5
2.1 Urval	5
2.2 Datainsamlingsmetoder	5
2.3 Procedur	6
2.4 Databearbetningsmetoder	6
3. Resultat	7
3.1 Kategori A: Skillnaden mellan skolan/lärarna i Sverige respektive i hemlandet	7
3.2 Kategori B: Elevernas erfarenheter av missförstånd mellan lärarna beroende på deras utländska bakgrund	9
3.3 Kategori C: Så ska lärare vara när de har invandrarelever i klassen	11
3.4 Kategori D: Lärarnas bemötande gentemot invandrarelever	13
3.5 Kategori E: De vanligaste kulturkrockarna	16
3.6 Kategori F: Undvika eller inte undvika kulturkrockar	20
3.7 Kategori G: Hur lärarna gjort för att förstå och la kunskap om invandrarelever	22
3.8 Kategori H: Fördelar med invandrarelever i klassen	23
3.9 Kategori I: Nackdelar med invandrarelever i klassen	25
3.10 Kategori J: Viktigt att tänka på när man har invandrarelever i klassen	27
4. Diskussion	29
5. Litteraturförteckning	32
Bilagor	
1. Elevintervjuer	33
2. Lärarintervjuer	41

1 Inledning

Grundidén till detta examensarbete fick vi i termin sex när vi insåg att vi aldrig läst någonting om kulturmöten i skolan under vår utbildning. Vi kände att detta var någonting som vi kommer att behöva mer kunskap om i vårt framtida yrke som pedagoger.

1.1 Syfte

Genom detta arbete hoppas vi få en större förståelse för hur invandrabarn upplever skolans värld och hur lärarna ser på dessa kulturmöten.

1.2 Tidigare forskning

Lpo-94¹ ställer krav på oss som lärare att vi har kunskap och förståelse i arbetet med invandrarelever.

”Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald. Medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla, tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar”.

Vi har tittat på tidigare forskning om invandrarelever och sett att det finns väldigt mycket. Den forskning vi har titta på har handlat om hur man kan använda invandrarelever som resurs i undervisningen, hur man kan motverka rasism och främlingsfientlighet bland barn, hur svenska respektive invandrarelever ser på att leva och växa upp i ett mångkulturellt samhälle och invandrarelevers och lärares reflektioner på den svenska skolan.

I Invandrarelever som resurs i undervisningen² har en enkätstudie bland lärare i grund- och gymnasieskolan utförts, med syfte att utröna vad som har hänt hittills och att lyfta fram detta så att den kan fungera som en kunskapsbank för andra lärare. Resultatet av undersökningen var att lärarna tassar på mycket mjuka tofflor för att inte ”störa” genom att utsätta invandrarelevorna för en särbehandling. En stor grupp lärare, främst på högre stadier, avstår från eller undviker att ta tillvara dessa elevers speciella kunskaper och erfarenheter eftersom de upplevt att eleverna inte vill bli särbehandlade.

Kulturmöten i barnomsorg och skola³, är en annan studie vi har tittat på som handlar om hur man kan motverka rasism och främlingsfientlighet bland barn. Den bygger på intervjuer där flyktingar från olika länder berättar om sin bakgrund, om sitt möte med Sverige, hur det är att vara flyktingbarn och hur det är att vara förälder. Boken vänder sig till barnomsorgspersonal och lärare och syftar till att hjälpa dem i sitt arbete med invandrabarn. Boken synliggör invandrades och flyktingars röster så att den kan bidra till den diskussion och utveckling som ständigt pågår i det mångkulturella arbetet. Boken innehåller även en del konkreta förslag på hur man kan uppmärksamma barnens ursprung på ett positivt sätt.

---

¹ Lpo. (1994 s 5)

² Nyström, O. (1993)

³ Sjöwall, A (1994)

En annan studie⁴ handlar om hur svenska respektive invandrarelever ser på att leva och växa upp i ett mångkulturellt samhälle. Studien bygger på två steg. I det första illustreras synpunkter från elever utifrån ett uppsatsmaterial. I det andra steget presenteras några allmänna reflektioner med anknytning till annat forskningsarbete.

Ny i klassen⁵ är en undersökning som handlar om invandrarelevers och lärares reflektioner på den svenska skolan. Den beskriver en del av de praktiska problem som kan uppstå i kulturmöten i skolan. Den belyser även möjligheterna som kommer med dessa kulturmöten. Den är uppbyggd kring samtal med några invandrarelever, och det är deras erfarenheter och reflektioner som är utgångspunkten. Den syftar till att ge nya insikter om sina egna och andras reaktioner inför det nya och annorlunda. Det här är kanske den undersökning som liknar vårt arbete mest och genom vår studie hoppas vi kunna belysa fler exempel på invandrarelevers och lärares erfarenheter av skolan i Sverige.

1.3 Frågeställningar

Vad har invandrarelever för uppfattning om den svenska skolan?

Vilket förhållningssätt har lärarna till invandrarelever i den svenska skolan?

---

⁴ Bjerstedt, Å. (1997)

⁵ Wellros, S. (1992)

2 Metod

2.1 Urval

Vi har i vår undersökning intervjuat lärare och elever. Vi har intervjuat fem lärare. Dessa har vi valt ut genom att på skolor frågat efter lärare som har erfarenhet av invandrarelever. Vi valde två skolor som vi visst hade många invandrarelever, vissa klasser ändå upp till femtio procent. Eftersom vi sökte efter lärare med erfarenhet hade kön och ålder ingen betydelse.

Från början var det tänkt att vi även skulle intervjuva fem elever, men det ökade sedan till tio. Fem av eleverna valdes ut beroende på deras språkkunskap i svenska och att de hade erfarenhet av skolan från sitt hemland. Därför valde vi att intervjuva elever i årskurs sju till nio som varit boende i Sverige i några år.

P.g.a. av att intervjuerna blev något tunna då eleverna hade problem med språket, valde vi att intervjuva fem elever till. Vi tyckte att det även skulle vara intressant att höra om elever som enbart hade gått i skolan i Sverige hade samma inställning till den svenska skolan. Därför valde vi också att intervjuva fem elever som inte hade erfarenhet av skolan i sitt hemland. Dessa elever gick också i årskurs sju till nio.

2.2 Datainsamlingsmetoder

Vi valde intervjuer eftersom vi ansåg det som den bästa metoden att få lärarna och eleverna att berätta fritt om sina åsikter och erfarenheter av den svenska skolan. Vår mening var att föra fram olika erfarenheter som finns ute på skolorna. Alla som intervjuades lovades anonymitet.

Vi har i våra intervjuer inriktat oss på en kvalitativ metod. Detta innebär att den handlar om hur man ska gestalta något. Vi vill beskriva egenskaper hos något. Larsson⁶ säger att forskningsmetodik som inte är kvalitativ handlar om hur man på ett korrekt sätt tar reda på fördelningen av en egenskap eller att man försöker fastställa orsaken till något. Kvalitativa metoder är alltså inte aktuella när man vill beskriva storlek, mängd eller kvantitet. I en kvalitativ metod vill man finna kategorier, beskrivningar eller modeller som beskriver något fenomen eller sammanhang i omvärlden. Det handlar om att beskriva en verklighet och alltså inte att ta reda hur många som tycker si eller så.

Vårt arbete grundar sig på en fenomenografisk metod vilket är en speciell utveckling av en kvalitativ metod. Alexandersson⁷ beskriver fenomenografi så här:

”Ordet ”fenomenografi” är sammansatt av delarna fenomeno(-n) och grafi. Fenomenon kan härledas ur grekiska substantivet phainomenon som betyder ”det visar sig”. Grafia kan översättas till att ”beskriva i ord eller i bild”. Sammansättningen av de två delarna leder således fram till att fenomenografin beskriver det som visar sig. Det är således inte ”tinget i sig”, det vill säga verkligheten sådan den är, oberoende av vår uppfattning eller hur vi erfar den, utan det som visar sig för vårt medvetande som är centralt”.

---

⁶ Larsson, S. (1986 s 7-8)

⁷ Alexandersson, M. (1994 s 68-69)

Larson säger vidare att den kvalitativa metoden går ut på att göra en så god beskrivning av ett sammanhang som möjligt och kan i stort sett handla om vad som helst. Inom den fenomenografiska forskningen vill man beskriva hur fenomenen i omvärlden uppfattas av människor. Det innebär att man vill beskriva hur något framstår för dessa människor och inte hur något egentligen är. Man letar inte efter sant eller falskt. Vi har därför valt en fenomenografisk metod för att lyfta fram några olika uppfattningar som finns ute på skolorna. Larsson⁸ har sammanfattat några särdrag för fenomenografien som även gäller vår studie:

1. *Vårt forskningsobjekt är andra ordningens perspektiv - hur omvärlden ter sig för människor.*
2. *Vår utgångspunkt är intervjuer med människor - den empiriska grunden.*
3. *Vi strävar efter att beskriva skilda sätt att föreställa sig något - variationen i kvalitativt skilda uppfattningar av ett fenomen.*
4. *Våra beskrivningskategorier är bundna till det unika innehåll som beskrivs och representerar fundamentala skillnader i sätt att uppfatta något - uppfattningsnivån.*

2.3 Procedur

Både eleverna och lärarna valdes ut när vi var på skolorna. Sedan intervjuade vi dem individuellt. Intervjuerna spelades in på band.

2.4 Databearbetningsmetoder

Vi bearbetade intervjuerna genom att sortera intervjusvaren i olika kategorier för att på ett överskådligt sätt kunna jämföra resultatet av intervjuerna. Vissa kategorier kan innehålla intervjusvar från både elevintervjuer och lärarintervjuer då svaren berättar om samma sak. Namnen på lärare och elever i intervjuerna är påhittade då vi lovat anonymitet.

---

⁸ Larsson, S. (1986 s 21-22)

3. Resultat

3.1 Kategori A: Skillnaden mellan skolan/lärarna i Sverige respektive i hemlandet

Peres sexton år från Chile som bott i Sverige i fyra år och går i årskurs nio. Har gått i skolan i Chile.

”Nej, ingen skillnad ... nej.”

Tarne fjorton år från den Kurdistanska delen av Irak som har bott i Sverige i tre år och går i en förberedelseklass. Har gått i skola i Iraks huvudstad Bagdad.

”Lärarna där kunde inte förstå eleverna, men här i Sverige dom förstår direkt vad hon menar eller han menar.”

Mohammed tretton år från Irak som har bott i Sverige i två år och går i en förberedelseklass. Har gått i skolan i ett Saudiarabiskt flyktingläger.

”I Saudiarabien lärarna slår och skriker och lärarna hatar varandra.”

Raado femton år från Iran som bott i Sverige i sex år och går i årskurs nio. Har gått i skolan i Iran.

”Där slår lärarna dig här är det lugnt man tar det lugnt och lär sig bättre än vad man gör där.”

Alexandra sexton år från Kosovo som bott i Sverige i åtta år och går i årskurs nio. Gick i skolan i Kosovo i två år innan hon kom hit.

”Här är lärarna mycket snällare. Där fick man ju stryk av lärarna om man t.ex. hade långa naglar för det fick man inte ha och så fick man inte måla naglarna heller man fick inte vara smutsig om händerna. Varje dag när vi kom till skolan fick vi liksom ha händerna på bänken och så kom dom och kontrollerade. Om man t.ex. hade lite färg eller något sånt där då fick man stå framför tavlan och så fick man sträcka fram händerna och så fick man pisk. Hade man inte gjort läxorna så fick man en örfil eller något sånt där.”

Wellros⁹ menar att alla de olika lärarstilar som finns i den svenska skolan är nya och främmande för de flesta invandrarelever. Oftast brukar de trivas i skolan och med sin nya lärare, men kan bli förvirrade av informaliteten. Eleverna ser inte läraren utan istället storasystemen, mamman eller mostern. När dessa bara inte kan se det regelverk av osynliga lagar som håller ordningen i klassrummet blir de förvirrade och önskar att de kunde få komma tillbaka till den ordning som fanns i deras tidigare skola. De vill ha hjälp med att sätta gränser, få striktare regler och tydligare straff. Men detta kan göra dem vilsna. Samtidigt som de vill ha detta gillar de den friare stil som finns i den svenska skolan.

---

⁹ Wellros, S. (1992 s 62-63)

I den här kategorin har vi redovisat elevernas erfarenheter av skolan i sitt hemland. I de skillnader som kommit fram ser vi att de upplevt ett strängare klimat och har erfarenheter av aga. Lärarna i Sverige upplevs som bra, de är snällare, lyssnar bättre och är mer förstående.

3.2 Kategori B: Elevernas erfarenheter av missförstånd med lärarna beroende på deras utländska bakgrund

Lola femton år från Iran som bott i Sverige i tio år och går i årskurs nio. Har bara gått i svensk skola.

”Jo, det kan hända ibland typ dom kanske använder lite svåra ord sådär men annars ... jag förstår sånt som jag ska göra liksom i skolan jag har gått på svenska två där också. Men det så här ibland vissa svåra ord och så som jag inte förstår så mycket, men annars är det lugnt.”

Mohammed

”Inte här men där uppe på högstadiet, men inte hela tiden.”

Tarne

”Nej, om dom vet att jag kommit från ett annat land dom pratar så här ... lite så här lätt och så. Men t.ex. om jag kommer från Sverige då pratar dom så här som svenskar gör.”

Peres

”Nej inte så ofta.

- När det händer vad beror det på då?

- Att jag sa fel.”

Raado

”Nej, det vet jag inte. Om jag inte förstår så har jag hemspråklärare som kan förklara för mig, det är lugnt.”

Ett exempel på hur en invandrarelev kan missuppfatta det svenska språket¹⁰ är Muhammad som på en fråga i religionshistoria skrivit ”Jesus och de tolv dvärgarna.” Eftersom han inte kunde förklara med ord vad han menat så visade han med bilder och gester hur han hade tänkt. Läraren kunde då se att Muhammad mycket väl visste vilka de tolv personerna var. Här var det ljudkombinationen ärj som hade ställt till problem och fått honom att använda ordet dvärg istället för lärjunge.

I denna kategori har vi lyft några citat från intervjuerna där eleverna svarar på frågan: Upplever du att det uppstår missförstånd mellan dig och lärarna som beror på din utländska bakgrund?

Anledningen till att missförstånd uppstår kan bero på språket t.ex. att läraren använder ord man aldrig hört eller att man själv säger fel. Det framkom även att elever inte anser att det finns några missförstånd. Detta tycker vi var lite överraskande men positivt, och kan kanske förklaras med vad Peres sa i en av intervjuerna.

---

¹⁰ Hultinger, E.- S. & Wallentin, C. (red.). (1996 s 14)

”Att i den här skolan nästan tjugo eller trettio procent är utlänningar så att ... dom är vana på att så här ha invandrarelever och allt sånt där det är inga problem mellan lärarna och oss.”

3.3 Kategori C: Så ska lärare vara när de har invandrarelever i klassen

Raado

”Jag tycker att dom ska satsa mera hårdare så här hjälpa dom mera än svenskarna för att vi förstår inte som andra svenska barn som är uppväxta här i Sverige. Jag tycker att dom har gjort det bra nu.”

Nambo

”Att inte använda för svåra ord typ om det är så här nya ord typ som invandrare typ inte förstår så här då sitter man och kollar på annat ... klockan och så där.”

Peres

”Att alla är likadana att dom ska va rättvisa och att det ska inte va nån skillnad mellan oss och svenskar.”

Ivan sjutton år från den kurdiska delen av Turkiet som bott i Sverige i tio år och går första året på gymnasiet. Har bara gått i svensk skola.

”Att dom måste få tid på sig och ... dom måste ha mycket hjälp. Skulle jag haft en egen lärare skulle det ha gått mycket mycket bättre för mig om jag hade haft egen lärare det skulle gått mycket bättre för mig. Så känns det att om man får hjälp av en som hjälper en person hela tiden det skulle va bättre då.”

Lola

”Dom ska prata sakta, långsamt inte så fort. Dom ska tänka på att okej vi har liksom några invandrarungdomar här vi ska tänka på dom också lika mycket som vi gör på svenskarna liksom, ska tänka på att prata lite långsammare inte använda så svåra ord. För det har hänt med mig ganska många gånger att dom snackar så här ... dom säger nåt ord som jag absolut aldrig hört men det kanske svenskarna har gjort, men annars är det väl bra.”

Pideh femton år från Iran som har bott i Sverige i tio år och går i årskurs nio. Har bara gått i svensk skola.

”Det är väl att dom ska uppföra sig lika mot alla så här hjälpa alla lika mycket och lyssna lika mycket som på dom andra sådär. Behandla alla lika.”

Nesha

”Dom ska inte tänka så mycket så här ja hon är invandrare och han är invandrare och så. Jag tycker dom ska tänka så här alla typ alla kommer från samma land liksom alla är lika mycket värda sen ska dom va så här, så rättvisa som möjligt så eleverna inte märker de. Man blir ju så här typ påverkad när nån lärare är så här rasistisk och så typ när lärarna ställer nån fråga så här då kanske de är en invandrare och två tre svenskar som räcker upp handen, tar han ju svensken liksom.”

Alexandra

”Jag tycker att dom ska liksom tänka på att ja ... att dom ska förstå oss om vi t.ex. har svårt med nåt prov eller något sånt där och liksom att vi har inte kunnat nåt mycket och då måste dom liksom förstå att det är liksom tufft för oss för att vi har liksom kommit till ett helt nytt land liksom nya regler och för mig liksom är det helt jättestor skillnad mellan mitt land och Sverige. Så det är väl bra om de kan förstå att vi liksom behöver mer tid på oss än vad svenska barnen behöver för att plugga in grejer och sånt där ... att dom ska förstå om vi säger att vi behöver lite mer tid till det här till det här liksom så att dom ska förstå oss.”

I den här kategorin har vi redovisat hur eleverna tycker att lärarna ska vara när de har invandrarelever i klassen. Exempel på vad läraren ska tänka på är att behandla alla lika, vara rättvis, prata enkel svenska och låta invandrareleverna få mer tid och hjälp då de inte till fullo utvecklat det svenska språket. Dessa exempel är tips från eleverna på vad man som lärare ska tänka på för att underlätta för invandrarelever och i en senare kategori kommer även råd från lärarna.

3.4 Kategori D: Lärarnas bemötande gentemot invandrarelever

I denna kategori har vi samlat det material där lärarna berättar om det finns några skillnader i deras bemötande gentemot invandrarelever än de svenska eleverna och om invandrareleverna upplever att de blir bemötta på annat sätt.

Annika utbildad mellanstadielärare som har jobbat som lärare i tjugosex år. Tretton år som mellanstadielärare och tretton år med invandrarelever.

”Ja, det tror jag. Ja bemöter, det beror på vad du menar med bemöter. Ett invandrar barn behöver ju kanske ett annat bemötande för att dom ska förstå. Och då menar inte jag språket utan då menar jag vår ”svenskhet”. Jag menar inte att dom ska bli svenska, utan dom måste förstå för att klara av att leva i Sverige. Så på det viset kan det nog hända att jag bemöter dom på olika sätt ... vi försöker prata oss ur konflikter, medan invandrarbarn är ju faktiskt vana vid att man slår. Det gör man ju hemma i familjen och det är tillåtet. Det bär dom med sig när dom kommer till skolan. Och då måste man ju förklara för dom hur vi löser konflikter.”

Annsophie som jobbat som lärare sen -80. Utbildad förskollärare, ämneslärare och hemspråkslärare. Har även läst svenska2, dyslexi och läs och skrivsvårigheter. En kombination på 60 poäng för invandrarelever. Har sedan -88 jobbat med invandrarelever.

”Ja, jag tror att om man jobbar med invandrare så måste man gå ut med tydligare regler. Man måste förtydliga det mera. Det är lite svårt med gränser, dom har ju en annan kultur vet du och då blir det ju så att dom tolkar det med deras bakgrund. Och regler och normer som finns här i Sverige dom är inte självskrivna för invandrarelever.”

Gerd som jobbat som lärare sen -55. Utbildad till mellanstadielärare, men har även läst engelska och svenska. Har jobbat på högstadiet sen -69.

”Ja ibland. Dom kan ju mindre i vissa saker. Bemöter gör jag inte men man får lägga in olika, annat undervisningssätt på dom för dom kan inte ord, dom kan inte ändelser, dom kan inte böjningar. Så man måste förklara för dom på ett annat sätt. Men bemöter dom på ett annat sätt det gör jag inte. Ja möjligen att jag tar mer hand om dom än dom andra. Dom andra klarar sig ändå.”

Eva som gick ut julen -73 utbildad mellanstadielärare. Började jobba som mellanstadielärare och har sedan -87 jobbat med förberedelseklasser.

”Nej, det försöker jag att inte göra. Jag försöker att möta dem som människor. Det är det viktigaste och det är ingen skillnad.”

Kerstin som jobbat som lärare i över 20 år och är SO-lärare, adjunkt.

”Jag känner inte att jag gör det. Jag bemöter dom som elever. Det finns ingenting som säger att invandrare är på ett speciellt sätt. Det är ingen skillnad. Dom är precis som andra elever.”

Vi ser här två olika sätt att se på hur man kan bemöta invandrarelever. I ena fallet menar man att invandrareleverna ska bemötas på samma sätt som de svenska eleverna och i det andra att de ska bemötas olika. De exempel som kommit fram där man ska bemöta dom olika kan vara för att de inte helt utvecklat det svenska språket och för att de svenska reglerna och normerna inte är självklara för invandrarna.

Wellros¹¹ skriver:

”Man gör så” och ”Man gör inte så” är de instruktioner och förmaningar som vår omgivning dagligen med ord eller uppförande matat oss med. De formuleras på liknande sätt överallt i världen, men innehållet är olika. Därför blir situationen lätt kaotisk när man flyttar till en annan plats, en annan stad, ett annat land. Det vanliga är där inte vanligt. Det enkla är inte längre enkelt”.

En av lärarna berättar om skillnader i hur svenska elever och invandrarelever hanterar och löser konflikter. Hon säger att svenska elever oftare försöker diskutera sig ur konflikter medan invandrareleverna är mer vana vid att lösa konflikter med våld, då detta är vanligare i hemmet. Hon anser därför att det är viktigt att förklara för invandrareleverna hur vi löser konflikter.

Ask¹² skriver:

”Våld uppstår ibland i mötet mellan människor. Om människorna bär på traumatiska upplevelser, om de styrs av stränga religiösa krav eller om de är i total avsaknad av regler, är det kanske inte så konstigt att våld kommer in i bilden. Mötet mellan barn på den mångkulturella skolan blir ofta häftigt. Våldet ser annorlunda ut än vad vi är vana vid och kan verka helt omotiverat. Men om man forskar litet, får man betydligt lättare att förstå de upprörda känslorna. Har man vågat möta eleven på ett personligt plan tidigare har man dessutom betydligt bättre förutsättningar att reda upp och skapa försoning mellan de inblandade så att de kan gå vidare”.

Här följer några av elevernas synpunkter och erfarenheter.

Lola

”Svårt men, jo ibland men inte alltid det händer inte så ofta. När jag gick i femman då kommer jag ihåg vi hade en lärare så här och hon va typ man kan säga rasist. Hon behandlade mig och två andra tjejer som jag gick med och en annan kille hon behandlade oss så här olika eller det var så här dom behandlade svenskarna typ så här snällare än oss invandrare men annars inte så här under högstadiet.”

Ivan

”Nej, jag tycker dom behandlar mig bra. Men ibland så sätter dom ju lite hårdare press på ... när man måste lära sig mer som vi kan ju alltså som när man är så här kommer och ska lära sig nya grejer då får man lära sig mer extra grejer som svenskarna redan kan och vi måste lära oss det.”

---

¹¹ Wellros, S. (1989 s 36)

¹² Hultinger, E - S. & Wallentin, C (red) (1996 s 16)

Alexandra

”Ja, språket när det gäller språket och sådär så ser jag liksom att när dom pratar med mig om jag inte förstår någonting så är dom mer liksom tydligare, dom använder mer ja inte så här ord med grammatik eller nåt sånt där. Det förstår man ju för att dom vill att vi ska förstå så dom behandlar väl oss olika när det gäller sånt när man inte förstår så förklarar dom ännu bättre. Men annars så har jag liksom inte sett något att dom behandlar mig illa eller något sånt där, det har jag inte sett.”

Nambo

”Nej, det är ingen skillnad jag tycker dom bemöter precis samma sak alltså. Men jag har hört nån gång att typ det var en kille som höll på så här och härjade lite grann, han var invandrare. Läraren sa åt honom men sen när det var en svensk kille som gjorde samma sak så sa läraren inte till och invandrarkillen blev väldigt upprörd. Men det brukar aldrig hända så typ att dom är olika mot invandrare och svenskar.”

Detta är några av de erfarenheter där elever har känt att de blir bemötta på ett annat sätt än svenska elever. Det kan vara när läraren förtydligar språket eller sätter hårdare press på dem då de har mycket att ta igen. Det framkom även att elever själva eller deras kompisar har upplevt lärare som rasistiska.

3.5 Kategori E: De vanligaste kulturkrockarna

I denna kategori åskådliggör vi de erfarenheter lärarna har av kulturkrockar.

Kerstin

”Det är väldigt många olika kulturer här på skolan. Vissa kulturer tittar man på den som pratar, men i andra tittar man neråt. Och då kan man ju nästan tycka att nu nonchalerar eleven mig, men det är inte frågan om det. Det var en arabisk elev som förklarade det för mig, som att när jag tittar ner så lyder jag dig alltså jag underkastar mig dig. Jag respekterar det du säger.”

Gerd

”Många utav mina är muslimer och killarna där dom ser på tjejerna på ett annat sätt. Dom tror att när dom kommer i urringat och bar mage, ja då är det fritt fram. Så dom vill gärna kalla dom för horor och behandlar tjejerna på det viset och det får man ta itu med. Och tala om att så här är det i Sverige men inte hos er. Men det betyder inte att dom är horor. Där är det största problemet tycker jag. Och att dom gärna lyssnar mer på manliga lärare. Det tycker jag är stora skillnader på kulturerna när det gäller muslimer och kristna.”

Sjöwall¹³ skriver:

”Om arabiska pojkar uppträder respektlöst mot kvinnliga lärare dras ibland slutsatsen att det ingår i deras kultur att förakta kvinnor. Män och kvinnor i arabiska kulturer har olika roller, tydliga roller, vilket vi kan uppleva som kvinnoförakt, eftersom mycket av det som hör till den arabiska kvinnans roll är sådant som vi kämpar för att komma ifrån.

Annika

”Vi har flickor som inte får duscha med andra och som har sina schalar som dom inte får ta av sig. Vi har haft våldsamma diskussioner här på skolan om just detta. Och att flickor inte får åka och bada. Dom får inte vara med på simundervisningen.”

Wellros¹⁴ redogör för följande samtal med en invandrarelev:

”- Ville inte du följa med till simhallen?”

Zeynep tittar upp från sin arbetsbok när hon hör min fråga. Hon sitter ensam vid ett bord i biblioteket och skriver. Rubriken i hennes arbetshäfte är Det bysantinska väldet.

- Nej, det ville jag inte. Det gör jag aldrig. Killarna är ju med.

---

¹³ Sjöwall, A. (1994 s 36-37)

¹⁴ Wellros, S. (1992 s 40-41)

Jag hör på Zeyneps sakliga röst att detta handlar om odiskutabla självklarheter. Hon fortsätter skriva på meningen som jag avbröt henne i. (...)

- Du vill inte bada med killar?

- Nej. Tjejer och killar ska inte bada i samma i samma bassäng. Och en tjej ska inte visa sig nästan naken för killar. Det gör man bara inte.

- Är det nåt som din religion förbjuder?

- Javisst. Men mig har ingen förbjudit att följa med. Sånt förstår man ju själv. Jag vet att det inte är bra.

- Men dina andra kamrater, Ayla till exempel ... Har inte ni samma religion?

- Jo och Ayla vet också att det inte är bra. Men hon vågar inte säga det till fröken. Du förstår, hon gick inte till simhallen i början, men fröken tjatade om det varenda gång och frågade om inte vi hade ändrat oss. Och Ayla orkade inte förklara så hon följde med. Fast hon vet att det är fel.

- Vad säger Aylas föräldrar då?

- Dom vet inte om det. Hennes mamma skulle bli jätteledsen och pappa arg. Och dom skulle också bli oroliga. Så hon säger ingenting

- Men när vi är här i skolan gör vi likadant, fortsätter Zeynep. Efter gympan. Vi är inte vana att duscha i skolan. I mitt land gör man sånt hemma. Klart att man måste hålla sig ren, dom vuxna tvättar sig ju varje gång när dom ska be och det är flera gånger om dan. Men här måste vi duscha tillsammans med en massa andra. Så Ayla och jag duschar med gympakläderna på. Killar kan ju när som helst kika in, du vet hur killar är, dom busar jämt ... så då är jag i alla fall inte helt naken. Jag tycker att alla ska få duscha hemma som lärarna gör.”

Wellros anser att detta orsakar läraren extra arbete och irriterar klasskamraterna. Eftersom normerna ska vara desamma för hela klassen och millimeterrättvisa är viktigt för barn leder förstås detta till många diskussioner. Den mängd hud vi kan exponera är en viktig del av vår vardagskultur. Zeyneps gränser för rätt nivå av avkläddhet skiljer sig från våra. Hon ser dock inte dessa gränser som förbud, hon gör bara det som är rätt och normalt för henne. Vi har andra oskrivna gränser som ses som rätta och normala utan att de för den skull är förbud. T.ex. är det okej att gå till brevlådan klädd i bikini, men du får inte gå till brevlådan i trosor och behå.

Eva

”Ja det är synen på skam och skuld t.ex. som inte vi har. Synen på kvinnan och det här att det som ingen har sett har inte hänt. Och det är lite av dubbelmoral som vi ser det.”

Wellros¹⁵ beskriver skam och skuldkulturer:

---

¹⁵ Wellros, S. (1986 s 62)

”I rena och extrema skamkulturer ligger det ett i grunden positivt värde i att i vissa situationer bete sig aggressivt mot andra och ett negativt värde i att rikta aggressionen eller anklagelserna mot sig själv. Målet är att undvika att behöva uppleva skam, d.v.s. känslan av att ha blivit generad, förnedrad, kritiserad eller hånad inför gruppen. /.../ I rena och extrema skuldkulturer är det tvärtom. Man fördömer aggression mot andra men accepterar aggression som riktas mot en själv. Det man ständigt söker undvika är skuldkänslan, upplevelsen av att ha gjort något fel, begått en orättvis handling, av att vara farlig eller störande för sin omgivning och att man därför förtjänar ett straff.”

Hon menar att olika slags uppfostran vad gäller inre och yttre kontroll kan vara viktigt för interkulturell undervisning. Elever som kommer från skamkulturer förväntar sig ofta hårdare styrning och straff från lärare. Kommer läraren från en skuldkultur är hon kanske inte beredd att ställa upp på detta eftersom hon förutsätter att alla har en slags självdisciplin och att lärarens krav enbart är generande.

Wellros¹⁶ säger också att när en invandrarelev ska integreras i en skola med demokratiska arbetsätt som utgår från elevernas eget ansvar i både skolarbetet och beteendet mot lärare och kamrater, så behöver han eller hon lära sig mer självdisciplin. Ordningen i klassrummet ska vara och en själv vara med att skapa, man kan inte förvänta sig att den formas utifrån.

Annika

”Det vi ser är konflikthantering. Där blir det krockar. Vi har kommit långt med dom här barnen eftersom dom är så pass små så dom har en chans att lära sig det här. Vissa kulturer accepterar att ja, öga för öga, tand för tand. Men det gör inte vi.”

Kerstin

”T.ex. Religion, där har vi väldiga diskussioner. Dom accepterar inte mina förklaringar. T.ex. muslimer kan inte tro på att gud uppenbarade sig i tre olika former. Det kan vara väldigt svårt för dom att förstå andra sätt att se. Muslimer är ofta väldigt troende och vet precis hur religionen ska vara. Och har svårt att förstå vår synpunkt på t.ex. Kristendomen.”

Hultman¹⁷ beskriver ett annat exempel på svårigheter med religionsundervisningen. I sin uppsats berättar hon om en muslimsk pojke som inte ville vara med på religionsundervisningen. Hans svar på varför han inte ville vara med var:

”Om jag är med och får kunskaper, så kanske jag inte längre kan vara helt säker på att det muslimska är det enda rätta”.

I den här kategorin har lärarna berättat om de kulturkrockar som de upplever som vanligast. Det kan handla om kvinnosyn, konflikthantering, synen på skam och skuld och vilket förhållningssätt man har till nakenhet. Ett annat intressant exempel är hur missuppfattning kan uppstå p.g.a. olika syn på hur man betar sig när man blir tillsagd. Vi i Sverige vill gärna att den man pratar med ska titta en i ögonen annars är man ohyfsad. I arabisk kultur t.ex. anses detta som att

---

¹⁶ Wellros, S. (1992 s 65)

¹⁷ Hultinger, E - S. & Wallentin, C (red) (1996 s 53)

man inte respekterar vad den andra säger. De ska titta ner i golvet för att visa underkastelse och respekt för det läraren säger.

3.6 Kategori F: Undvika eller inte undvika kulturkrockar

Eva

”Det beror alldeles på. Det är inte alltid att man vill ta den. Då måste man ju gå till barnet. Vad är bra för barnet? Spelar det ingen roll? Det är ju ingen prestige, utan i så fall för barnets skull att man tar det.”

Annsophie

”Är det fysiskt våld så måste man ju undvika det. Det kan man ju inte tolerera, och många är ju så här att det är lätt att klappa till va. Dom kan ju inte försvara sig på samma sätt med språket. Utan då blir det så lätt att man tar till kroppskraften, händerna helt enkelt. Och det måste man ju naturligtvis undvika. Men annars om det är en vanlig diskussion så försöker jag väl inte precis stoppa det för det är ju utvecklande tycker jag. Men det får ju inte bara var negativt, man måste ju styra det lite grann. Det måste komma fram positiva saker också om den andra kulturen Det är inte bra om det blir en diskussion där den andra eleven hela tiden är i underläge. Då är det ju en pedagogisk skyldighet att styra. Eller jämka till, inte styra det får du ju absolut inte göra.”

Annika

”Nej det gör jag inte. Dom kommer vi i. Naturligtvis så försöker vi få med barnen på precis samma saker som vi håller på med. Och krockar vi då så måste vi ta upp det till diskussion. Jag skulle aldrig försöka undvika det. För det är bättre att dom möter det här i skolan än att dom ska möta det ute i samhället. För det gör dom, förr eller senare. Och vi har nog blivit ganska tuffa och raka mot barnen och talar om hur det blir. Och jag drar mig inte heller för att tala om för barnen att de syns ute i samhället. Och det måste dom tänka på. Det syns vad dom gör och det måste man ju ta med sig för att klara sig i livet. Även om det är jobbigt. Men man hjälper dom att medvetande göra dom. Annars står dom där och undrar varför tittar dom på mig? Hur kunde dom veta att det var jag? Jo därför att du syns. Du ser faktiskt annorlunda ut än många svenskar gör. Och det kan tyckas lite hårt att behöva säga det och att barn ska behöva ta det, men så är samhället. Och då är det bättre att dom lär sig från början att dom måste hantera det här.”

Berg, Källstigen, Westberg¹⁸ skriver om det goda kulturmötet:

”När vi inser att vårt sätt vara och reagera är en produkt av vår historia och att alla beteendemönster är präglade av sin miljö kan vi på ett öppnare sätt bemöta människor med en annan bakgrund.

Vi kan försöka förstå hur andra människor tänker, genom att i tanken försätta oss i deras situation. Genom frågor och intresse kan vi erfara andra angreppssätt och begripa andra kulturers förklaringsmodeller.

Att möta människor innebär spännande perspektivförskjutningar och växande. Det är möjligheter vi alltid bär med oss och det är vars och ens ensak att ta vara på möjligheterna”.

---

¹⁸ Berg, L.-E., Källstigen, G. & Westerberg, B. (1992 s 23)

Wellros¹⁹ menar att möten mellan människor sällan är alldeles friktionsfria. Det uppstår ofta missförstånd vilka leder till frustration och besvikelse. Hon skriver:

”Gnissel och friktion uppstår, helt i enlighet med fysikaliska principer, när två olika referensramar, vanligtvis tillverkad av hårdmetaller, stöter och gnider mot varandra. I dessa möten brukar båda parter dessutom förutsätta att den andras ram ska böja sig och anta den egna ramens form. Men ibland kan friktionen åstadkomma just den mängd av värme som behövs för att ens egen ram av härdat stål ska mjukas upp en aning och så småningom gradvis utvidgas.”

Nordheden²⁰ säger att möten mellan elever där kulturer bryts mot varandra är väldigt viktiga. Kulturkrockar är bra, man får förklara sig. Det är bra om läraren låter barnen krocka emellanåt, att läraren inte försöker släta över konflikter och låtsas som om vi alla vore lika. Det är vi inte. På det sätt vår barndom gestaltar sig påverkar oss resten av livet och det vore konstigt om grundläggande ämnen som hur man ser på familjen, heder och skam, religion och andra livsåskådningsfrågor inte skulle göra påverkan på våra sätt att tänka och handla. Det vore synd om inte skolan tar tillvara på den tillgång det är att elever kommer från olika kulturella och sociala miljöer.

Det som framkommit i den här kategorin är att lärarna anser kulturkrockar som nyttiga och utvecklande. De vill inte undvika kulturkrockar då de behövs för att eleverna ska kunna förstå varandra bättre. Då många invandrarelever inte behärskar språket händer det ibland att konflikter leder till våld och då är det nödvändigt att man går in och bryter. Vi tycker dock att det i dessa fall är viktigt att man då tar upp saken med eleverna vid ett senare tillfälle.

---

¹⁹ Wellros, S. (1992 s 145)

²⁰ Hultinger, E.- S. & Wallentin, C (red) (1996 s 56)

3.7 Kategori G: Hur lärarna gjort för att förstå och få kunskap om invandrarelever

Gerd

”De elever jag är klassföreståndare för har jag tagit kontakt med föräldrarna. Tagit reda på hur deras religion är. Läst på, tittat på tv Mosaik mm. För att få kunskap om vad det egentligen gäller. Vad dom har för inställning. Vad dom har för religion, och prata med ungarna om t.ex. Deras nyårsfirande då dom måste ta ledigt. Vissa får inte gå i kyrkan. Sånt får man ta hänsyn till då.”

Annsophie

”Ja dels har jag själv invandrarbakgrund. Så jag vet mycket väl och känner till fördomar. Så jag tror att jag har väldigt mycket gratis. Ja och sen är det naturligtvis min utbildning och fortbildning.”

Annika

”Läst Svenska 2. Det gav mig kanske inte den största kunskapen. Det mesta tror jag att jag har skaffat mig genom arbetet med barnen. Erfarenheten som alla dom här åren har gett mig, det är så jag har lärt mig mest. Sen har jag naturligtvis gått på föreläsningar, studiedagar mm.”

Magnusson²¹ anser att det är viktigt för elevernas självkänsla att läraren visar intresse för deras språk och kultur. Visar det värdefulla i att tillhöra två kulturer och kunna två språk. Därför måste läraren lära sig så mycket som möjligt om elevernas levnadsvillkor och språk. Att ha detaljkunskaper om alla språk och kulturer är förstås omöjligt, men att visa intresse för och skaffa kunskap om invandrareleverna i klassen borde alla klara av.

Med invandrarelever i klassen har man stora möjligheter att skaffa sig själv och sina elever kunskap om andra länders språk och kultur. Detta leder även till att invandrareleverna uppmärksammas och tar vara bäst på någonting. Dessutom ökar förståelsen mellan elever och lärare. Desto mer vi lär av varandra ju lättare kommer det dagliga arbetet i skolan att flyta.

Lärarna har bland annat gått utbildningar, pratat med föräldrar och läst litteratur om olika kulturer för att kunna förstå eleverna bättre. Erfarenhet är också en kunskapskälla som anses viktig vilket vi håller med om då man i arbetet med eleverna hela tiden lär sig nya saker som bidrar till utveckling.

---

²¹ Magnusson, K. (1986 s 45)

3.8 Kategori H: Fördelar med invandrarelever i klassen

Annsophie

”Eftersom vi lever i ett interkulturellt samhälle så är det ju väldigt viktigt att vi lär oss att vi kan umgås med andra kulturen Det är berikande.”

Gerd

”Dom andra får en större erfarenhet av världen. Dom får veta hur andra lever. Det är inte bara Sverige och kristendomen utan det är så mycket annat. Och dom får ju berätta om sitt land, sin mat, sin religion osv. För att lära dom andra och vi berättar för dom hur vi har det. Det är ett jättebra utbyte.”

Annika

”Många fördelar. Att man lär sig att se att vi är olika men vi är människor allihop precis såna som vi är. Går man i en blandad klass så tror jag att man får lättare att hantera detta ute i samhället, än barn som kommer från klasser med enbart svenska barn.”

Kerstin

”Mycket intressantare. Speciellt i religion när dom berättar. Och när vi diskuterar kvinnorollen och gud och hur man ska vara som människa. Och dom blir så engagerade när dom pratar så det blir så intressant.”

Eva

”Ja det är ju att man får en större förståelse för att vi är olika man kan ju inte gå omkring här i lilla Sverige och tro att vi är någon sorts, ja vad ska jag säga. Vi vet allting och vi gör allting rätt. Det är ju en bra tankeställare för både vuxna och barn att man kan ha upplevt andra saker. Samtidigt att upptäcka att vi är lika. För likheterna är många, många fler än vad olikheterna är. Man ser olikheterna oftast.”

Nordheden²² skriver om likheter och olikheter:

”En känsla av solidaritet infinner sig inte bara därför att barn från olika håll i världen vistas i samma rum under skoltid. Man måste lyfta upp företeelser till ytan, så att barnen får syn på dem och har någon möjlighet att värdera och bearbeta dem. Man måste fokusera skillnaderna för att få syn på likheterna.”

Berg, Källstigen, Westerberg²³ menar att nyckeln till framtiden ligger i individens respekt för sina egna och andra människors olika uttryck. Kulturmöten ger förutsättningar för nya djärva tankar samtidigt som det ger tillfälle till granskning av sina egna argument. För att förstå omvärlden måste man förstå sig själv. Genom att pröva det obegripliga och inte förkasta något utan reflektion ger tillfälle till ständig personlig utveckling. Mångfalden är en förutsättning för

²² Hultinger, E.-S. & Wallentin, C (red) (1996 s 54)

²³ Berg, L.-E., Källstigen, G. & Westerberg, B. (1992 s 6-7)

en bättre framtid. Mänsklighetens kunskaper och erfarenheter är samlade i en stor mängd kulturer som genom sina speciella levnadsvillkor alla funnit sin egen lösning. Därför är det nödvändigt att vi tar del av varandras kunskaper och erfarenheter för att kunna lägga en bra grund för framtidens samhälle.

Lärarna tyckte att det fanns många positiva saker med att ha invandrarelever i klassen. Det är nyttigt för framtiden då samhället blir mer och mer mångkulturellt. Elever från klasser med många nationaliteter får lättare att handskas med detta när de kommer ut i samhället. Det är berikande då undervisningen blir mer mångfacetterad. Eleverna får större förståelse om världen, att vi är olika men dock ändå människor som kan leva tillsammans.

3.9 Kategori I: Nackdelar med invandrarelever i klassen

Kerstin

”Dom har svårt att förstå och läsa texter. Och även om man ger dom andra böcker så behöver dom så mycket hjälp av läraren. Och det är så många andra som behöver hjälp så man hinner inte med dom. Dom blir försummade. Har dom inte nog bra svenska så kräver dom mycket hjälp. Och hur ska man hinna med även svenska elever som behöver hjälp?”

Annika

”Ja det ska vara konflikterna att man inte riktigt förstår varandra. Fast barn är enormt duktiga på att hantera det i den här åldern. Det kan vara svårare högre upp. Men jag tycker inte att det finns några nackdelar som beror på att de är invandrare. För kommer dom fram då kan jag nästan tycka att det är vi vuxna som inte hanterar det på rätt sätt. Då har inte vi lärt oss att lära eleverna att se dom här kulturkrockarna. Förklara och hjälpa dom att förstå. För det tycker jag är vår uppgift. Jag har hemskt svårt att tänka så att det är nackdelar med invandrabarn.”

Gerd

”Att dom ska gå i integrerad klass och att dom har svårt för språket. Dom har så svårt att skriva och läsa och begripa vad dom läser. Och dom har ju inte svenska kulturen i bakgrunden. Det är svårt när man t.ex. Ska läsa om svenska författare och historia som handlar om det gamla Sverige. Då har dom ingen erfarenhet, dom har inga referensramar. Därför får man förklara för dom.”

Ask²⁴ skriver att:

”Flexibilitet är en nödvändighet i den mångkulturella skolan. Den lärare som eftersträvar det statiska får stora problem, när förutsättningarna för arbetet nästan dagligen förändras. I ekonomiskt kärva tider känns dessa förändringar särskilt betungande och det som egentligen inte är problem som grundar sig på den dagliga invandringen i klassen, upplevs ändå bero på detta. Att klara av nya, kanske oanmälda möten i en redan ansträngd situation, sätter våra nerver på hårda prov. Alla vet vi att det är formerna, de yttre ramarna, som gör dessa möten påfrestande. Att det inte beror på den stackars nyanlände eleven vet egentligen alla, både lärare och klasskamrater”.

Wellros²⁵ menar att:

”Svårigheten i kulturmöten består i att försöka stå ut med och acceptera alla som är avvikande. Och de är många, om man själv tillhör en liten folkgrupp!”

---

²⁴ Hultinger, E - S. & Wallentin, C (red) (1996 s 15)

²⁵ Wellros, S. (1989 s 8)

Lärarnas exempel på nackdelar som kan finnas när man har invandrarelever i klassen är språket, konflikthanteringen och att de behöver mycket hjälp, vilket kan leda till att andra elever blir försummade.

3.10 Kategori J: Viktigt att tänka på när man har invandrarelever i klassen

Gerd

”Att inte se ner på dom så att dom tror att vi tycker att dom är svartskallar eller nåt sånt. Utan behandla dom med samma respekt som dom andra. Och att få dom att inse att vi tycker att deras kultur också är värdefull. Att dom är värdefulla på sitt sätt även om dom inte kan så mycket svenska och lika många ord eller svensk historia osv. Jag tycker man ska möta dom med respekt och förståelse för deras sätt att tänka och se på saker och ting. Dom är jättegulliga dom är artigare och uppträder på ett annat sätt än vad svenska ungdomar gör. Dom är mer respektlösa osv.”

Annsophie

”Jag läser ju väldigt mycket om just den kulturen för att själv inte göra bort mig. Just det där med direkta blicken. Hälsningen. Det kan vara att jag försöker prata mer positivt om deras bakgrund. Eftersom det är så mycket negativt att dom har kommit hit. Att dom är beroende av samhället. Jag försöker förbereda mig varje gång jag får en ny invandrargrupp, för att kunna möta deras specifika eller speciella svårigheter. Om det är båtflyktingar måste du försöka lägga upp undervisningen på ett annat sätt än om det är invandrare från Europa. Vi är ju ett litet folk, vi behöver ju också människor som hjälper oss att bygga upp vårt samhälle. Jag menar vi föder ju mindre barn. Då kan ju det var en investering för Sverige eller alla EU-länder ska jag säga. Att se det så och inte bara en massa krångel och så där. Men det är klart i början är dom ju väldigt beroende utav hjälp.”

Annika

”Jag tycker att man ska vara tydlig. Klargör hur man ska lösa en konflikt. För invandrarbarn är det viktigt att se att det här med vald det löser inte en konflikt. Tänka på att visa att både pojkar och flickor är lika mycket värda. Vara väldigt tydlig, nästan övertydlig. Speciellt om dom inte har varit i Sverige så länge. Man ska komma ihåg att barn lurar oss med sitt språk Barnen får snabbt ett vardags-språk. Det låter som dom är jätteduktiga på svenska. Men dom har alltså bara ytan. Det tar sex år innan man har byggt upp ett språk med både aktiv och passiva delar. Och har man då varit i Sverige i 4 år då har man det inte fullt ut. Så kan man ju tänka på att dom svenska barnen som man dom har ju haft det här med sig sen dom överhuvudtaget började förstå ett språk. Och är man då 11-12 år och så har man då en som varit här i fyra år. Så naturligtvis har dom svenska barnen ett väldigt försprång. Det måste man komma ihåg även om invandrarbarn låter som dom kan mycket svenska, så fattas det oerhört mycket. Det tror inte jag att alla klasslärare förstår. För många tycker att svenska 2 det behöver dom inte för dom är så duktiga att prata. När dom kommer upp på gymnasiet och ska läsa djupare böcker, då visar det här sig.”

Magnusson²⁶ hävdar att det är viktigt för läraren att känna till att eleverna kan ha ett väl fungerande vardagsspråk men ett begränsat ordförråd. Det är detta som leder till att eleverna får

---

²⁶ Magnusson, K. (1986 26-27)

svårigheter i sin fortsatta utbildning. Många invandrarelever vänjer sig fort vid att inte först vad som sägs. De iakttar klasskamraterna och gör som de gör. De kopplar bort hörförståelsen. Hon menar att det därför ofta är meningslöst att fråga ”förstår du?”, eftersom svaret oftast blir ja. Läraren vet då inte om eleven verkligen förstått eller bara trott sig förstå. Det är viktigt att kontrollera förståelsen på andra sätt.

Wellros²⁷ förklarar:

”När vi frågar varandra: ”Förstår du?” och får svaret: ”Jag förstår” vet vi egentligen ganska lite om vad den andra har förstått.

Om våra referensramar är mycket olika kan svaret betyda: Jag förstår att du vill att jag ska förstå. Och du ska förstå att jag inte vill besvara dig med ytterligare frågor. Jag förslår att jag verkar dum om jag måste be dig att förklara en gång till. ”Jag förstår” betyder då i själva verket att man nästan ingenting har förstått av det som den språkliga kommunikationen handlat om.

Ofta säger vi nämligen ”Jag förstår” just i de situationer där vi tydligast inser vår egen begränsning i förmågan att förstå. Exempelvis i dessa

När en fysiker gör en kraftansträngning för att förklara de elementära begreppen i kvantfysik för mig, lyssnar jag först intresserat. När jag börjar inse att jag ändå inte kommer att förstå säger jag: ”Jag förstår.” Frasen kan förkorta fysikerns fåfänga ansträngning i mitt fall”.

I denna kategori har vi fått många värdefulla råd. Det är viktigt att respektera eleverna och deras kultur. Man ska vara tydlig både när det gäller språket och vilka regler och normer som gäller. Att klargöra kulturskillnader t.ex. vår syn på kvinnor och jämställdhet och att vara medveten om att deras svenska språk inte är helt utvecklat är också viktigt att tänka på.

---

²⁷ Wellros, S. (1989 s 139)

4. Diskussion

Denna studie bygger på intervjuer med lärare och invandrarelever. Deras svar är ett litet urval av den mängd av erfarenhet som finns ute på de svenska skolorna. I detta diskussionsavsnitt har vi tänkt reflektera och diskutera kring de resultat vi redovisat i de olika kategorierna och hur detta arbete fördjupat våra kunskaper som pedagoger.

Elevernas inställning till den svenska skolan har under intervjuerna varit mycket positiv. Eleverna som har haft erfarenheter av skolan i sitt hemland har berättat om att det i dessa skolor är ett hårdare klimat mellan lärare och elever. Äga t.ex. är något som inte är ovanligt förekommande. Detta tror vi har stor betydelse för elevernas positiva inställning. Men tittar vi på det som framkommit i intervjuerna från de elever som bara gått i den svenska skolan är deras inställning också mycket positiv. Vi tolkar detta som att lärarna i dessa invandratäta skolor är väldigt duktiga på att möta invandrarelever. Att eleverna sällan upplevde missförstånd i interaktionen med lärarna ser vi som ett exempel på att kompetensen hos lärarna i att möta invandrarelever är stor. Vi kan dock inte utesluta att eleverna ibland av artighet målade upp en positivare bild av skolan än vad de i själva verket hade.

Rättvisa, att behandla alla lika och att tänka på deras svårigheter med språket var de mest genomgående svaren hos eleverna på frågan om vad vi som lärare ska tänka på när vi har invandrarelever i klassen. Eleverna vill inte bli särbehandlade p.g.a. att de kommer från ett annat land. Vi tror dock att detta kan vara svårt att genomföra då vissa elever faktiskt kräver att bli särbehandlade p.g.a. religion och kultur, vilket framkommit under lärarintervjuerna.

Frågan om lärarnas bemötande kan tolkas på olika sätt. Eleverna har tolkat den som att olika bemötande av svenska respektive invandrarelever är något negativt. Deras svar handlade om ifall lärarna var rasistiska eller inte. En intressant fråga är varför de har tolkat den på detta sätt?

Eleverna berättade att dom själva eller kompisar har haft lärare som de upplevt som rasister tidigare under sin skolgång. Sjöwall²⁸ berättar om invandrarbarn som redan i tioårsåldern talar om lärare som är bra och lärare som är rasister. Hon menar att detta är en förenkling av vad eleverna tycker sig känna av ogillande orättvisor och brist på uppmärksamhet. Om dessa känslor får växa påverkas hela deras inställning till skolan och samhället på ett negativt sätt, eftersom skolans personal ofta är de enda vuxna svenskar som barnet känner till. Lärare kan ofta känna att de inte vågar ingripa mot invandrarelever. De är rädda för att bli kallade rasister. Beskyllningar om rasism kan komma slarvigt och obefogat. Men om man vet vad och varför man gör på ett visst sätt kan inte den risken hindra en från att göra det som man anser är riktigt.

”Det är kränkande mot människor att inte ställa rimliga krav på dem, att inte räkna med dem. Att helt strunta i vad en person gör på grund av att han är zigenare är lika förolämpande som att ständigt misstänka honom.”²⁹

Det som Sjöwall beskriver behöver inte alltid vara den rätta förklaringen till varför lärare blir kallade rasister, i vissa fall är säkert beskyllningarna befogade.

Konflikthantering, språk, att de svenska reglerna och normerna inte är självklara för invandrarelever och att förstå och kunna hantera vår kultur var orsaker till att vissa lärares bemötande

---

²⁸ Sjöwall, A. (1994 s 49)

²⁹ Sjöwall, A. (1994 s 49)

gentemot invandrarelever skilde sig från hur de bemötte de svenska eleverna. Vi tror att det är nödvändigt att bemöta invandrareleverna annorlunda eftersom de inte har samma bakgrund och referensramar som oss. I detta bemötande är det viktigt att tänka på att det inte blir för utstuderat, det är bra om det inte märks för mycket. I det som framkommit tidigare önskade eleverna att inte bli särbehandlade.

Strandberg³⁰ menar att:

”Det är inte ovanligt att man i invandrarskolor tycker att man ska behandla alla lika och inte bry sig om varifrån eleverna kommer. Men muslimer och hinduer har olika önsknings och olika behov. Det som är lätt för zigeniska barn kan vara omöjligt för somaliska elever. Svenska barn kan mycket om naturen, medan ortodoxt kristna kan många av berättelserna i Gamla Testamentet. En del elever önskar att få byta om och duscha för sig själva. Det kan vara svårt för zigeniska elever att göra sina läxor om de haft besök av släktingar, eftersom man enligt zigenisk tradition inte får säga åt sina gäster att gå. Sådant måste skolan ta hänsyn till.”

De kulturkrockar som lärarna uppgav som vanligast handlade om konflikthantering, religion, kvinnosyn och synen på skam och skuld. Att kulturkrockar uppstår ansåg lärarna vara utvecklande. De leder till bra diskussioner som är viktiga för eleverna. Det är bättre att dessa diskussioner kommer upp i skolan än senare när eleverna befinner sig ute i samhället.

Vi anser att det är viktigt att diskutera kulturkrockarna och förklara hur vi gör här i Sverige. Samtidigt måste vi klargöra att vårt sätt inte behöver vara det enda rätta, men för att klara av att så friktionsfritt som möjligt leva i Sverige är det nödvändigt att de kan hantera den svenska kulturen. Undervisningen måste få uppröra och beröm. Som lärare kan det många gånger vara svårt att vara helt neutral eftersom man själv har sina egna uppfattningar. Vi tror att det är viktigt att man tar in personer som har tagit tydlig ställning i t.ex. trosfrågor så att eleverna får chans att reflektera och diskutera om vad de tycker är rätt och fel.

För att förstå och få kunskap om invandrarelever utöver den man får i själva arbetet har lärarna läst litteratur, gått på kurser, tittat på Tv och pratat med föräldrar. Vi tycker det är viktigt att man visar intresse för elevens speciella kultur. Om man sedan inte är expert på hur man ska bemöta invandrarelever tror vi är mindre viktigt. Bara eleven känner att man är intresserad och försöker förstå och att man klart visar var man själv står och vad man själv accepterar.

Lärarna tyckte att fördelarna med att ha invandrarelever i klassen var många. Eleverna lär sig se att vi är olika men att vi ändå kan acceptera varandra. Man lär sig umgås med andra kulturer och lär sig se att likheterna är fler än olikheterna. Några nackdelar tyckte lärarna att det inte fanns utan ville hellre kalla det svårigheter. Brister i språket är en svårighet som gör att invandrareleverna behöver mycket hjälp, vilket i förlängningen kan leda till att de svenska eleverna kan bli försummade. En annan svårighet är konflikthanteringen som ofta kan bli jobbigare på grund av att man inte förstår varandra.

Eftersom man oftast hör talas om hur olika invandrarna är jämfört med oss tycker vi att det är viktigt att i skolan lyfta fram likheterna istället.

---

³⁰ Hultinger, E.-S. & Wallentin, C (red) (1996 s 110)

Wellros³¹ menar att där likheterna är synbart stora har man svårt att se olikheterna. Man förstorar likheterna och blir förvånad och besviken när olikheterna ändå visar sig. På motsvarande sätt kan olikheter gömma likheter vilket leder till klyftor mellan människor och grupper. Ett exempel kan vara hudfärgen som lätt kan få överdrivna proportioner.

Detta arbete har gett oss en större förståelse för hur invandrarelever har det i den svenska skolan. Vi tycker att det är viktigt eftersom denna kunskap är nödvändig att ha när vi kommer ut i skolvärlden som blir mer och mer mångkulturell. Att ha invandrarelever i klassen känns inte längre lika svårt, vi ser inte längre så många hinder vi ser möjligheter. Mycket därför att arbetet gett oss många tips och råd både från lärare och från elever. Att vi har varit två har under arbetets gång gett oss en bra möjlighet till reflektion och diskussion som varit mycket givande. Nästa steg som skulle var intressant inom detta område är att titta på hur undervisningen i mångkulturella klasser ser ut. Våra frågeställningar känns besvarade och vi har fått många exempel på hur den enskilda eleven eller läraren uppfattar kulturmöten i skolan. Vi vill avsluta med ett citat av Wellros³²:

”Ett möte mellan två människor börjar innan de möts. Mötet börjar i det ögonblick då de vet att de kommer att mötas. Då börjar en mental beredskap. Då aktualiseras vissa antaganden om mötets karaktär, och själva den fysiska situationen, om rollerna, om syftet med mötet. Då börjar de ofta omedvetna förväntningarna ta form. Det är inte alltid man tänker på att man faktiskt har förväntningar och ganska färdiga föreställningar om den man ska möta. Och om förväntningarna förverkligas och även föreställningarna visar sig överensstämma med verkligheten blir man sällan medveten om detta. Då var ju förväntningen inte något abstrakt som hängt i luften, och föreställningen inte enbart en ”föreställning”. Man använde bara sin kunskap om människorna och livet inför mötet.

Om man däremot blir förvånad när man väl beskådar varandras fysiska skepnad, blir man medveten om att man haft någon form av förväntning. Och om man överraskas av något under mötets gång, upptäcker man existensen av föreställningar i sin mentala värld”.

---

³¹ Wellros, S. (1992 s 137)

³² Wellros, S. (1989 s 10)

Litteraturförteckning

Alexandersson, M. (1994). *Metod och medvetande*. Göteborg: Vasastadens Bokbinderi AB.

Berg, L.-E., Källstigen, G. & Westerberg, B. (1992). *Är främmande skrämmande?* Örebro: Ljungföretagen.

Bjerstedt, Å. (1997). *Invandrarelever - problem, neutralt faktum eller resurs?* Lärarhögskolan, Institutionen för pedagogik och specialmetodik, Malmö.

Hultinger, E.-S. & Wallentin, C. (red.). (1996). *Den mångkulturella skolan*. Lund: Studentlitteratur.

Johansson, B. & Svedner, P.-O. (1998). *Examensarbetet i lärarutbildningen*. Uppsala: X-0 Graf tryckeri.

Larsson, S. (1986). *Kvalitativ analys - exemplet fenomenografi*. Lund: Studentlitteratur.

Magnusson, K. (1986). *Invandrarbarnen och skolan*. Uppsala: Almqvist & Wiksell.

Nyström, O. (1993). *Invandrarelever som en resurs i undervisningen*. Lärarhögskolan, Lunds universitet, Institutionen för pedagogik och specialmetodik, Malmö.

Sjöwall, A. (1994). *Kulturmöten i barnomsorg och skola*. Lund: Studentlitteratur.

Wellros, S. (1992). *Ny i klassen*. Kristianstad: Kristianstads Boktryckeri AB.

Wellros, S. (1986). *Kulturmöten till vardags*. Stockholm: Liber tryck AB.

Wellros, S. (1989). *Moster eller myndighet*. Kristianstad: Kristianstads Boktryckeri AB.

Elevintervjuer

Intervju 1

Mohammed tretton år från Irak som har bott i Sverige i två år och går i en förberedelseklass. Har gått i skolan i ett Saudiarabiskt flyktingläger.

- Vad tycker du är den största skillnaden mellan lärarna i Sverige och lärarna i Saudiarabien?
- *Här är det bättre.*
- Varför är det bättre här?
- *I Saudiarabien lärarna slår och skriker och lärarna hatar varandra.*
- Var ni tvungna att läsa men plugga mer i Saudiarabien?
- *Nej, det är lika.*
- Slog de er om ni t.ex. inte hade gjort läxan?
- *Ja, men jag fick inte det. Jag och min farbror som är här, jag har två farbror vi fick inte vi var duktigast.*
- Tycker du att det är någon skillnad här i Sverige på hur lärarna är mot dig och hur de är mot de svenska eleverna som går här på skolan.
- *Samma!*
- Tycker du det är bra eller dåligt?
- *Det är bra, dom är duktig.*
- Händer det ofta att det blir missförstånd mellan dig och lärarna, att ni inte förstår varandra?
- *Inte här men där uppe på högstadiet, men inte hela tiden.*
- Vad tror du att det beror på?
- *Jag måste lära mig.*
- Språket?
- *Ja.*
- Vad tycker du att man som lärare ska tänka på när man har invandrarelever i klassen?
- *Vet inte*

Intervju 2

Tarne fjorton år från den Kurdistanska delen av Irak som har bott i Sverige i tre år och går i en förberedelseklass. Har gått i skola i Iraks huvudstad Bagdad

- Vad tycker du är den största skillnaden mellan lärarna i Sverige och lärarna i Irak?
- *Lärarna där kunde inte förstå eleverna, men här i Sverige dom förstår direkt vad hon menar eller han menar.*
- På vilket sätt förstod inte lärarna eleverna i Irak?
- *Jag hade svårt att göra läxorna dom blev arg på mig. De förstod inte varför gjorde jag inte läxan. Kanske jag har ett problem hemma eller jag kunde inte göra den. Men här i Sverige om man säger det var ett problem hemma jag kunde inte göra den. De direkt förstår det, det är okej.*
- Var ni tvungna att läsa mer, plugga mer i Irak?
- *Där var det svårare vi hade mera läxor och sånt.*
- Tycker du att det är någon skillnad här i Sverige på hur lärarna är mot dig och hur de är mot de svenska eleverna som går här på skolan.
- *Nej, det tror jag inte. Jag har inte träffat nån lärare som är så. De är lika.*
- Händer det ofta att det blir missförstånd mellan dig och lärarna, att ni inte förstår varandra?
- *Nej, om dom vet att jag kommit från ett annat land dom pratar så här ... lite så här lätt och så. Men t.ex. om jag kommer från Sverige då pratar dom så här som svenskar gör.*
- Vad tycker du att man som lärare ska tänka på när man har invandrarelever i klassen?
- *Vet inte.*

Intervju 3

Peres sexton år från Chile som bott i Sverige i fyra år och går i årskurs nio. Har gått i skolan i Chile.

- Vad tycker du är den största skillnaden mellan lärarna i Sverige och lärarna i Iran?
- *Nej, ingen skillnad ... nej.*
- Var ni tvungna att läsa mer, plugga mer i Chile?
- *Ja, det var mer läxor och det var prov varje vecka nästan.*
- Tycker du den svenska skolan är bättre eller sämre än den Iranska?

- *Bättre.*
- Varför är den bättre?
- *Det är roligare, man får mer raster man blir inte så trött också är det inte så många läxor.*
- Är det någon skillnad på hur lärarna här i Sverige bemöter dig som invandrare gentemot hur de bemöter svenska elever?
- *Nej det tycker jag inte dom är rättvisa.*
- Upplever du att det uppstår missförstånd mellan dig och lärarna som beror på din utländska bakgrund?
- *Nej inte så ofta.*
- När det händer vad beror det på då?
- *Att jag sa fel.*
- Vad tycker du att man som lärare ska tänka på när man har invandrarelever i klassen?
- *Att alla är likadana att dom ska va rättvisa och att det ska inte va nån skillnad mellan oss och svenskar.*
- Ja, det var allt tack ska du ha.
- *Får jag säga en sak till?*
- Ja visst.
- *Att i den här skolan nästan tjugo eller trettio procent är utlänningar så att ... dom är vana på att så här ha invandrarelever och allt sånt där det är inga problem mellan lärarna och oss.*
- Tror du det är annorlunda på andra skolor.
- *Ja, jag tror det är olika men här är det inga problem. Det är ingen skillnad här.*

Intervju 4

Alexandra sexton år från Kosovo som bott i Sverige i åtta år och går i årskurs nio. Gick i skolan i Kosovo i två år innan hon kom hit.

- Vad tycker du är den största skillnaden mellan lärarna i Sverige och lärarna i Kosovo?

- *Här är lärarna mycket snällare. Där fick man ju stryk av lärarna om man t.ex. hade långa naglar för det fick man inte ha och så fick man inte måla naglarna heller man fick inte vara smutsig om händerna. Varje dag när vi kom till skolan fick vi liksom ha händerna på bänken och så kom dom och kontrollerade. Om man t.ex. hade lite färg eller något sånt där då fick man stå framför tavlan och så fick man sträcka fram händerna och så fick man pisk. Hade man inte gjort läxorna så fick man en örfil eller något sånt där.*
- Var ni tvungna att läsa mer, plugga mer i Kosovo?
- *Det var ju mycket skriva och så där och matten var ju mycket viktig och så, så liksom man skulle ju kunna multiplikationstabellen redan när man gick i ettan.*
- Är det någon skillnad på hur lärarna bemöter dig som invandrare gentemot hur de bemöter svenska elever?
- *Ja, språket när det gäller språket och sådär så ser jag liksom att när dom pratar med mig om jag inte förstår någonting så är dom mer liksom tydligare, dom använder mer ja inte så här ord med grammatik eller nåt sånt där. Det förstår man ju för att dom vill att vi ska förstå så dom behandlar väl oss olika när det gäller sånt när man inte förstår så förklarar dom ännu bättre. Men annars så har jag liksom inte sett något att dom behandlar mig illa eller något sånt där det har jag inte sett.*
- Upplever du att det uppstår missförstånd mellan dig och lärarna som beror på din utländska bakgrund?
- *Nej, men jag har ju inte all kunskap t.ex. i böcker det står ju så mycket liksom ... det står ju svenskt så här komplicerade ord som jag inte förstår. Så det är väl då jag brukar fråga och då liksom förklarar dom att ja det här ordet betyder liksom det här och ja dom förklarar lite mera då.*
- Vad tycker du att man som lärare ska tänka på när man har invandrarelever i klassen?
- *Jag tycker att dom ska liksom tänka på att ja ... att dom ska förstå oss om vi t.ex. har svårt med nåt prov eller något sånt där och liksom att vi har inte kunnat nåt mycket och då måste dom liksom förstå att det är liksom tufft för oss för att vi har liksom kommit till ett helt nytt land liksom nya regler och för mig liksom är det helt jättestor skillnad mellan mitt land och Sverige. Så det är väl bra om de kan förstå att vi liksom behöver mer tid på oss än vad svenska barnen behöver för att plugga in grejer och sånt där ... att dom ska förstå om vi säger att vi behöver lite mer tid till det här till det här liksom så att dom ska förstå oss.*

Intervju 5

Raado femton år från Iran som bott i Sverige i sex år och går i årskurs nio. Har gått i skolan i Iran.

- Vad tycker du är den största skillnaden mellan lärarna i Sverige och lärarna i Iran?
- *Där slår lärarna dig här är det lugnt man tar det lugnt och lär sig bättre än vad man gör där.*
- I vilka situationer kunde man bli slagen?

- *Om man inte gör läxorna då slår dom dig ... om man inte är så här tyst.*
- Tycker du den svenska skolan är bättre eller sämre än den Iranska?
- *Jag tycker det är bra här i Sverige. Jag gillar inte deras vad heter det ... lag, men jag gillar landet för det är mitt hemland. Här är dom så här snällare men där är dom så här strängare dom är ojusa dom är inte alls trevliga.*
- Är det någon skillnad på hur lärarna här i Sverige bemöter dig som invandrare gentemot hur de bemöter svenska elever?
- *Nej, det är ingen skillnad. Ibland tänker man så där men sen när man tänker efter så är det inte så, men jag känner många lärare här i skolan bra dom är trevliga tycker jag. Men i början då när jag kom här till Sverige då tyckte jag att lärarna var rasistiska mot mig.*
- I vilka situationer?
- *Så här ... nu kommer du in eller sluta med det där grejen jag gillar inte när dom skriker åt mig.*
- Menar du att dom sa till dig oftare än dom svenska eleverna?
- - *Ja.*
- Men det har blivit bättre?
- *Ja, det har det blivit.*
- Upplever du att det uppstår missförstånd mellan dig och lärarna som beror på din utländska bakgrund?
- *Nej, det vet jag inte. Om jag inte förstår så har jag hemspråklärare som kan förklara för mig, det är lugnt.*
- Vad tycker du att man som lärare ska tänka på när man har invandrarelever i klassen?
- *Jag tycker att dom ska satsa mera hårdare så här hjälpa dom mera än svenskarna för att vi förstår inte som andra svenska barn som är uppväxta här i Sverige. Jag tycker att dom har gjort det bra nu.*
- Vad var det som inte var så bra förut?
- *Att dom så här dom trodde att vi förstod och sånt så att dom hjälpte inte oss lika mycket som dom gör nu.*
- Var det ni som sa till så att det skulle bli bättre?
- *Ja, vi sa till ... vi gick ner och pratade med rektor och såna här. Vi pratade lite med lärarna här i skolan ... så här lite med andra invandrare.*

Intervju 6

Nambo sexton år från Somalia som bott i Sverige i fjorton år och går i årskurs nio. Har bara gått i svensk skola.

- Är det någon skillnad på hur lärarna bemöter dig som invandrare gentemot hur de bemöter svenska elever?
- *Nej, det är ingen skillnad jag tycker dom bemöter precis samma sak alltså. Men jag har hört nån gång att typ det var en kille som höll på så här och härjade lite grann, han var invandrare. Läraren sa åt honom men sen när det var en svensk kille som gjorde samma sak så sa läraren inte till och invandrarkillen blev väldigt upprörd. Men det brukar aldrig hända så typ att dom är olika mot invandrare och svenskar.*
- Upplever du att det uppstår missförstånd mellan dig och lärarna som beror på din utländska bakgrund?
- *Nej det har aldrig varit missförstånd mellan mig och mina lärare.*
- Vad tycker du att man som lärare ska tänka på när man har invandrarelever i klassen.
- *Att inte använda för svåra ord typ om det är så här nya ord typ som invandrare typ inte förstår så här då sitter man och kollar på annat ... klockan och så där.*

Intervju 7

Nesha fjorton år från Jugoslavien som bott i Sverige i nio år och går i årskurs nio. Har bara gått i svensk skola.

- Är det någon skillnad på hur lärarna bemöter dig som invandrare gentemot hur de bemöter svenska elever?
- *Nej, jag har inte märkt det så mycket faktiskt det är många som säger så här att ja jag tyckte typ han verkade va rasist och så, men jag har inte märkt det så mycket dom är ganska rättvisa och så.*
- Upplever du att det uppstår missförstånd mellan dig och lärarna som beror på din utländska bakgrund?
- *Nej, det gör jag inte dom lärarna vi har så här alla missförstår jag tror inte det är någon skillnad.*
- Vad tycker du att man som lärare ska tänka på när man har invandrarelever i klassen?
- *Dom ska inte tänka så mycket så här ja hon är invandrare och han är invandrare och så. Jag tycker dom ska tänka så här alla typ alla kommer från samma land liksom alla är lika mycket värda sen ska dom va så här, så rättvisa som möjligt så eleverna inte märker de. Man blir ju så här typ påverkad när nån lärare är så här rasistisk och så typ när lärarna ställer nån fråga så här då kanske de är en invandrare och två tre svenskar som räcker upp handen, tar han ju svensken liksom.*

- Har du varit med om det att du känt så att dom kanske väljer svenskar före?
- *Ibland kanske så här fast jag tror inte det är så allvarligt. Det kanske är ... kanske är bara jag som känner så.*

Intervju 8

Lola femton år från Iran som bott i Sverige i tio år och går i årskurs nio. Har bara gått i svensk skola.

- Är det någon skillnad på hur lärarna bemöter dig som invandrare gentemot hur de bemöter svenska elever?
- *Svårt men, jo ibland men inte alltid det händer inte så ofta. När jag gick i femman då kommer jag ihåg vi hade en lärare så här och hon va typ man kan säga rasist. Hon behandlade mig och två andra tjejer som jag gick med och en annan kille hon behandlade oss så här olika eller det var så här dom behandlade svenskarna typ så här snällare än oss invandrare men annars inte så här under högstadiet.*
- Har du något exempel?
- *Hur hon gjorde?*
- - Ja.
- *T.ex. vi satt så här vi ett bord och så här vi snackade alla tillsammans och så kommer hon och bara säger typ till mig och mina kompisar fast hon sa inte till dom svenskarna. Typ ett exempel kan finnas andra också men jag kommer inte ihåg.*
- Upplever du att det uppstår missförstånd mellan dig och lärarna som beror på din utländska bakgrund?
- *Jo, det kan hända ibland typ dom kanske använder lite svåra ord sådär men annars ... jag förstår sånt som jag ska göra liksom i skolan jag har gått på svenska två där också. Men det så här ibland vissa svåra ord och så som jag inte förstår så mycket, men annars är det lugnt.*
- Vad tycker du att man som lärare ska tänka på när man har invandrarelever i klassen?
- *Dom ska prata sakta, långsamt inte så fort. Dom ska tänka på att okej vi har liksom några invandrarungdomar här vi ska tänka på dom också lika mycket som vi gör på svenskarna liksom, ska tänka på att prata lite långsammare inte använda så svåra ord. För det har hänt med mig ganska många gånger att dom snackar så här ... dom säger nåt ord som jag absolut aldrig hört men det kanske svenskarna har gjort, men annars är det väl bra.*

Intervju 9

Pideh femton år från Iran som har bott i Sverige i tio år och går i årskurs nio. Har bara gått i svensk skola.

- Är det någon skillnad på hur lärarna bemöter dig som invandrare gentemot hur de bemöter svenska elever?
- *Nej, dom brukar väl vara normala så här ... så jag känner mig som dom andra i klassen fast ibland så kan jag bli lite irriterad så när dom inte lyssnar, men annars är dom väl vanliga lika mot mig som dom andra.*
- Upplever du att det uppstår missförstånd mellan dig och lärarna som beror på din utländska bakgrund?
- *Nej, inte direkt men det kan väl ha hänt nån gång men ... inte så ofta inte vad jag vet i alla fall.*
- Har du något exempel?
- *Nej, jag kommer inte på nåt.*
- Vad tycker du att man som lärare ska tänka på när man har invandrarelever i klassen?
- *Det är väl att dom ska uppföra sig lika mot alla så här hjälpa alla lika mycket och lyssna lika mycket som på dom andra sådär. Behandla alla lika.*

Intervju 10

Ivan sjutton år från den kurdiska delen av Turkiet som bott i Sverige i tio år och går första året på gymnasiet. Har bara gått i svensk skola.

- Är det någon skillnad på hur lärarna bemöter dig som invandrare gentemot hur de bemöter svenska elever?
- *Nej, jag tycker dom behandlar mig bra. Men ibland så sätter dom ju lite hårdare press på ... när man måste lära sig mer som vi kan ju alltså som när man är så här kommer och ska lära sig nya grejer då får man lära sig mer extra grejer som svenskarna redan kan och vi måste lära oss det.*
- Upplever du att det uppstår missförstånd mellan dig och lärarna som beror på din utländska bakgrund?
- *Nej, inte vad jag kan komma på.*
- Vad tycker du att man som lärare ska tänka på när man har invandrarelever i klassen?
- *Att dom måste få tid på sig och ... dom måste ha mycket hjälp. Skulle jag haft en egen lärare skulle det ha gått mycket mycket bättre för mig om jag hade haft egen lärare det skulle gått mycket bättre för mig. Så känns det att om man får hjälp av en som hjälper en person hela tiden det skulle va bättre då.*

Läraryrkesintervjuer

Intervju 1

Eva som gick ut julen -73 utbildad mellanstadielärare. Började jobba som mellanstadielärare och har sedan -87 jobbat med förberedelseklasser.

- Bemöter du svenska respektive invandrarelever på olika sätt?
- *Nej, det försöker jag att inte göra. Jag försöker att möta dem som människor. Det är det viktigaste och det är ingen skillnad.*
- Finns det några fällor man kan gå i?
- *Ja visst finns det fällor. Det man kanske från början kände var att usch vad dom har upplevt mycket, och då kanske man kände medlidande eller vad ska jag säga på ett annat sätt. Det gör man inte idag. Idag respekterar man det ju, man tänker inte på det som medlidande utan det är ju deras liv. Och med utgångspunkt från det måste man visa dom respekt för den människa dom är.*
- Vilka är dom vanligaste kulturkrockarna?
- *Jag ska svara på en sak till om det andra om fällor man kan gå i. Det är det att man lurar sig att tro att dom kan mer än vad dom egentligen gör. Det är en fälla som väldigt många går i. För barn får ett yttflyt som dom klarar sig på bland kompisar och bland oss vuxna. Men krasar man lite på det så finns det ingenting under där för dom. Och på det viset kan man luras. Många frågar ju: förstår du? Och vad svarar man då, jo naturligtvis jaa och ser jätte lycklig ut. Och då tror alla att man förstår. Man måste istället ställa frågorna så att det visar sig om dom verkligen kan. Tillbaks till kulturkrockarna. Det beror alldeles på vilka kulturer som möts. Det är ju väldigt olika vilka länder barnen kommer från. Så det är så olika.*
- Kan du ge något exempel?
- *Ja dom kulturer som ligger närmare vår kultur är det ju alltid lättare med än kulturer som är mer olika.*
- Vad är det som kan skilja som gör att det blir svårigheter?
- *Ja det är synen på skam och skuld t.ex. som inte vi har. Synen på kvinnan och det här att det som ingen har sett har inte hänt. Och det är lite av dubbelmoral som vi ser det.*
- Om de har med sig "fel" kvinnoosyn hemifrån, försöker man ändra på det då?
- *Vi kan ju inte ändra, vi kan tala om hur vi ser på det här. Och att vi måste ju hålla oss inom dom lagar och ramar som gäller för oss i skolan och i Sverige. Vi måste ju tala om för dom det här med hur man ser på flickor. Och det händer ju ofta att man får ta upp att dom ser ner på flickor, och dom kan ju ingenting. Eller att det är sånt flickor ska göra. Men det måste man ju tala om för dom att så jobbar inte vi.*
- Tycker du att dom ser ner på dig som kvinna, och att du inte har rätt att säga till?

- *Ja det händer. Man kan väl speciellt uppleva det ibland om man träffar föräldrarna. Som när dom kommer till skolan upptäcker att det är en kvinnovärld. Och här måste vi tala om hur vi tycker att det ska vara, eller hur det SKA vara. För vi har ju inget val vi har ju ett politiskt uppdrag.*
- Försöker du undvika kulturkrockar?
- *Det beror alldeles på. Det är inte alltid att man vill ta den. Då måste man ju gå till barnet. Vad är bra för barnet? Spelar det ingen roll? Det är ju ingen prestige, utan i så fall för barnets skull att man tar det.*
- Hur har du gjort för att förstå och få kunskap om dessa elever?
- *Jag har läst. Från -87 har jag jobbat med det på heltid och har även haft det innan. Sen har jag läst svenska som främmande språk 40 poäng. Och sen försöker jag ju läsa all litteratur som jag kan komma över. Och tidigare när det fanns mer pengar inom skolan sökte man kurser mm. Och då var det ett annat utbud, för då låg det i tiden. Det gör det inte idag. Det är ingen rektor som tar upp en sån här grej. Ja här blir det ju automatiskt eftersom det finns så mycket såna barn. Jag tror inte att det är sådär angeläget för alla att jobba med idag som det var tidigare.*
- Men kände du att du ville ha mer kunskap efter din utbildning?
- *Ja oja. Jag känner mig långt ifrån fullärd, fast att man har jobbat med det så mycket. Det fattas ju hemskt mycket ändå. Man lär sig hela tiden så länge man träffar barnen.*
- Brukar det uppstå missförstånd mellan dig och barnen?
- *Ja det händer. Både på grund av språket och kulturen. Om jag får ett nytt barn som kommer som knappt kan säga vad dom heter, också finns det inga tolkar som kan hjälpa dom. Man måste vänta med att ta saker tills modersmåls läraren finns tillgänglig. Det är hemskt.*
- Vilka är dom största fördelarna med att ha invandrarelever i klassen?
- *Ja det är ju att man får en större förståelse för att vi är olika man kan ju inte gå omkring här i lilla Sverige och tro att vi är någon sorts, ja vad ska jag säga. Vi vet allting och vi gör allting rätt. Det är ju en bra tankeställare för både vuxna och barn att man kan ha upplevt andra saker. Samtidigt att upptäcka att vi är lika. För likheterna är många, många fler än vad olikheterna är. Man ser olikheterna oftast.*
- Vad kan vara svårigheterna?
- *Ja det är ju kulturkrockarna. Det är svårt att förstå att man gör på ett annat sätt och att det inte behöver vara fel. Och att vi inte är en sorts medelpunkt där alla utgår från, också gör man precis som vi gör. Det kanske är vi som gör fel.*

Intervju 2

Annika utbildad mellanstadielärare som har jobbat som lärare i tjugosex år. Tretton år som mellanstadielärare och tretton år med invandrarelever.

- Bemöter du svenska respektive invandrarelever på olika sätt?
- *Ja, det tror jag. Ja bemöter, det beror på vad du menar med bemöter. Ett invandrar barn behöver ju kanske ett annat bemötande för att dom ska förstå. Och då menar inte jag språket utan då menar jag vår "svenskhet". Jag menar inte att dom ska bli svenska, utan dom måste förstå för att klara av att leva i Sverige. Så på det viset kan det nog hända att jag bemöter dom på olika sätt.*
- Har du något exempel?
- *Jaa, jag drar mig inte för, idag gör jag inte det men det har jag gjort tidigare, att förklara tydligt för barnet hur vi svenskar gör. Därmed har jag inte sagt att vi är bra, men jag vill att de ska förstå hur det går till. Varför vi gör på ett visst sätt, hur vi gör och hur vi behandlar varandra, hur vi bemöter varandra. Invandrar barnen ska få en trygghet i ja ha, vi kan ta den här biten att vi försöker prata oss ur konflikter, medan invandrar barn är ju faktiskt vana vid att man slår. Det gör man ju hemma i familjen och det är tillåtet. Det bär dom med sig när dom kommer till skolan. Och då måste man ju förklara för dom hur vi löser konflikter. Konfliktlösning är kanske det där jag tycker att man behandlar eller att man är väldigt tydlig mot invandrarbarn. Svenska barn har för det mesta det här med sig, att man inte får slå. Så dom ser direkt att det här är fel när dom har slagit. Invandrarbarn förstår inte att det är fel från början. Där måste man prata och visa. Och dom säger ofta att man inte gör något, man bara pratar med den som har varit dum. Du gör ju inget. Och där har man en tydlig skillnad mellan barnen. Skulle jag prata med ett svenskt barn som har gjort något och det andra barnet ser att jag pratar med den som har varit dum, så accepterar dom det. Då tycker dom att jag har gjort något och där är det skillnad.*
- Vilka är dom vanligaste kulturkrockarna?
- *Ja det är svårt. Det vi ser är konflikthantering. Där blir det krockar. Vi har kommit långt med dom här barnen eftersom dom är så pass små så dom har en chans att lära sig det här. Vissa kulturer accepterar att ja, öga för öga, tand för tand. Men det gör inte vi.*
- Ser man kulturkrockar inom religionen?
- *Ja, idrott och duscha t.ex. som är nästan olöslig. Vi har flickor som inte får duscha med andra och som har sina schalar som dom inte får ta av sig. Vi har haft våldsamma diskussioner här på skolan om just detta. Och att flickor inte får åka och bada. Dom får inte vara med på simundervisningen.*
- Försöker du undvika kulturkrockarna?

- *Nej det gör jag inte. Dom kommer vi i. Naturligtvis så försöker vi få med barnen på precis samma saker som vi håller på med. Och krockar vi då så måste vi ta upp det till diskussion. Jag skulle aldrig försöka undvika det. För det är bättre att dom möter det här i skolan än att dom ska möta det ute i samhället. För det gör dom, förr eller senare. Och vi har nog blivit ganska tuffa och raka mot barnen och talar om hur det blir. Och jag drar mig inte heller för att tala om för barnen att de syns ute i samhället. Och det måste dom tänka på. Det syns vad dom gör och det måste man ju ta med sig för att klara sig i livet. Även om det är jobbigt. Men man hjälper dom att medvetande göra dom. Annars står dom där och undrar varför tittar dom på mig? Hur kunde dom veta att det var jag? Jo därför att du syns. Du ser faktiskt annorlunda ut än många svenskar gör. Och det kan tyckas lite hårt att behöva säga det och att barn ska behöva ta det, men så är samhället. Och då är det bättre att dom lär sig från början att dom måste hantera det här.*
- Hur har du gjort för att förstå och få kunskap om dessa elever?
- *Läst Svenska 2. Det gav mig kanske inte den största kunskapen. Det mesta tror jag att jag har skaffat mig genom arbetet med barnen. Erfarenheten som alla dom här åren har gett mig, del är så jag har lärt mig mest. Sen har jag naturligtvis gått på föreläsningar, studiedagar mm.*
- Vilka nackdelar finns det med att ha invandrarelever i klassen?
- *Oj det var svårt. Jag har ju bara invandrar barn.*
- Vad kan det finnas för nackdelar i en blandad klass?
- *Ja egentligen så tycker jag inte att det finns någon nackdel.*
- Vad är dom vanligaste problemen i en sådan klass?
- *Ja det ska vara konflikterna att man inte riktigt förstår varandra. Fast barn är enormt duktiga på att hantera det i den här åldern. Det kan vara svårare högre upp. Men jag tycker inte att det finns några nackdelar som beror på att de är invandrare. För kommer dom fram då kan jag nästan tycka att det är vi vuxna som inte hanterar det på rätt sätt. Då har inte vi lärt oss att lära eleverna att se dom här kulturkrockarna. Förklara och hjälpa dom att förstå. För det tycker jag är vår uppgift. Jag har hemskt svart att tänka så att det är nackdelar med invandrarbarn.*
- Vilka är dom största fördelarna med att ha invandrarelever i klassen?
- *Många fördelar. Att man lär sig att se att vi är olika men vi är människor allihop precis såna som vi är. Går man i en blandad klass så tror jag att man får lättare att hantera detta ute i samhället, än barn som kommer från klasser med enbart svenska barn. Och jag tror att man kan se det när man kommer upp på högstadiet, så funkar dom här barnen minst lika bra som barnen från skolor med nästan enbart svenska elever. Och kanske rentav bättre. Om det nu beror på att man är van vid att gå med invandrarbarn, eller om vi som personal har lärt dom se det här. Och jag tror faktiskt att vi är ganska duktiga på det här, om jag nu får säga vad jag tycker.*
- Procent?

- *Det varierar men ibland är det över 50 %, och vissa klasser har ju bara en eller två svenska elever. Jag har jobbat på flera skolor som är mycket genuint svenska, och jag kan inte säga att jag som lärare ser en massa skillnader utan jag ser alla som barn. Dom är barn för mig.*
- *Oavsett om dom är mörkhåriga eller ljushåriga. Sen kan jag ibland om jag bara ställer mig och tittar på barnen i skolan tänka att oj vad många barn det är som kommer från andra länder. Man är inte riktigt medveten om att man jobbar med invandrabarn, utan dom är barn och dom har andra saker att lära sig än andra barn. Men ändå så är dom barn som måste lära sig nånting, och gå vidare i livet.*
- *Vad är viktigt för en lärare att tänka på när man har invandrarelever i klassen?*
- *Jag tycker att man ska vara tydlig. Klargör hur man ska lösa en konflikt. För invandrar barn är det viktigt att se att det här med våld det löser inte en konflikt. Tänka på att visa att både pojkar och flickor är lika mycket värda. Vara väldigt tydlig, nästan övertydlig. Speciellt om dom inte har varit i Sverige så länge. Man ska komma ihåg att barn lurar oss med sitt språk. Barnen får snabbt ett vardagsspråk. Det låter som dom är jätte duktig på svenska. Men dom har alltså bara ytan. Det tar sex år innan man har byggt upp ett språk med både aktiv och passiva delar. Och har man då varit i Sverige i 4 år då har man det inte fullt ut. Så kan man ju tänka på att dom svenska barnen som man dom har ju haft det här med sig sen dom överhuvudtaget började förstå ett språk. Och är man då 11-12 år och så har man då en som varit här i fyra år. Så naturligtvis har dom svenska barnen ett väldigt försprång. Det måste man komma ihåg även om invandrar barn låter som dom kan mycket svenska, så fattas det oerhört mycket. Det tror inte jag att alla klasslärare förstår. För många tycker att svenska 2 det behöver dom inte för dom är så duktiga att prata. När dom kommer upp på gymnasiet och ska läsa djupare böcker, då visar det här sig.*

Intervju 3

Gerd som jobbat som lärare sen -55. Utbildad till mellanstadielärare, men har även läst engelska och svenska. Har jobbat på högstadiet sen -69.

- *Bemöter du svenska respektive invandrarelever på olika sätt?*
- *Ja ibland. Dom kan ju mindre i vissa saker. Bemöter gör jag inte men man får lägga in olika, annat undervisningssätt på dom för dom kan inte ord, dom kan inte andel ser, dom kan inte böjningar. Så man måste förklara för dom på ett annat sätt. Men bemöter dom på ett annat sätt det gör jag inte. Ja möjligen att jag tar mer hand om dom än dom andra. Dom andra klarar sig ändå.*
- *Vilka är de vanligaste kulturkrockarna?*
- *Många utav mina är muslimer och killarna där dom ser på tjejerna på ett annat sätt. Dom tror att när dom kommer i urringat och bar mage, ja då är det fritt fram. Så dom vill gärna kalla dom för horor och behandlar tjejerna på det viset och det får man ta itu med. Och tala om att så här är det i Sverige men inte hos er. Men det betyder inte att dom är horor. Där är det största problemet tycker jag. Och att dom gärna lyssnar mer på manliga lärare. Det tycker jag är stora skillnader på kulturerna när det gäller muslimer och kristna.*
- *Försöker du undvika kulturkrockarna?*

- Nej det gör jag inte, hellre tvärt om. Så att man tar upp det i samtal, man pratar om det man förklarar.
- Hur har du gjort för att förstå och få kunskap om dessa elever?
- De elever jag är klassföreståndare för har jag tagit kontakt med föräldrarna. Tagit reda på hur deras religion är. Läst på, tittat på tv Mosaik mm. För att få kunskap om vad det egentligen gäller. Vad dom har för inställning. Vad dom har för religion, och prata med ungarna om t.ex. Deras nyårsfirande då dom måste ta ledigt. Vissa får inte gå i kyrkan. Sånt får man ta hänsyn till då.
- Vilka fördelar finns det med att ha invandrarelever i klassen?
- Dom andra får en större erfarenhet av världen. Dom får veta hur andra lever. Det är inte bara Sverige och kristendomen utan det är så mycket annat. Och dom får ju berätta om sitt land, sin mat, sin religion osv. För att lära dom andra och vi berättar för dom hur vi har det. Det är ett jättebra utbyte.
- Vilka nackdelar finns det med att ha invandrarelever i klassen?
- Att dom ska gå i integrerad klass och att dom har svårt för språket. Dom har så svårt att skriva och läsa och begripa vad dom läser. Och dom har ju inte svenska kulturen i bakgrunden. Det är svårt när man t.ex. Ska läsa om svenska författare och historia som handlar om det gamla Sverige. Då har dom ingen erfarenhet, dom har inga referensramar. Därför får man förklara för dom.
- Vad är viktigt för lärare att tänka på om de har invandrarelever i klassen?
- Att inte se ner på dom så att dom tror att vi tycker att dom är svartsallar eller nåt sånt. Utan behandla dom med samma respekt som dom andra. Och att få dom att inse att vi tycker att deras kultur också är värdefull. Att dom är värdefulla på sitt sätt även om dom inte kan så mycket svenska och lika många ord eller svensk historia osv. Jag tycker man ska möta dom med respekt och förståelse för deras sätt att tänka och se på saker och ting. Dom är jättegulliga dom är artigare och uppträder på ett annat sätt än vad svenska ungdomar gör. Dom är mer respektlösa osv.

Intervju 4

Kerstin som jobbat som lärare i över tjugo år och är SO-lärare, adjunkt.

- Bemöter du svenska respektive invandrarelever på olika sätt?
- Vilken fråga. Jag känner inte att jag gör det Jag bemöter dom som elever. Det finns ingenting som säger att invandrare är på ett speciellt sätt. Det är ingen skillnad. Dom är precis som andra elever.
- Vilka är dom vanligaste kulturkrockarna?

- *T.ex. Religion, där har vi väldiga diskussioner. Dom accepterar inte mina förklaringar. T.ex. muslimer kan inte tro på att gud uppenbarade sig i tre olika former. Det kan vara väldigt svårt för dom att förstå andra sätt att se. Muslimer är ofta väldigt troende och vet precis hur religionen ska vara. Och har svårt att förstå vår synpunkt på t.ex. Kristendomen. Jag vet att det finns kulturkrockar, men jag upplever inte kulturkrockar. Jag vet att deras föräldrar är mycket strängare och dom får inte gå ut på kvällar och så. Det har jag märkt, men det ser man ju inte i skolan. Det kan vara att en del har stränga föräldrar. Det kan jag upptäcka på t.ex. Utvecklingssamtalen att dom är lite hårdare. Att dom har bestämda åsikter om hur dom vill att deras barn ska vara. Mot för svenska föräldrar som kanske lyssnar en hel del på sina barn. Dom lyssnar väl också på barnen men dom tror att dom gör det bästa för barnen att dom t.ex. Håller flickorna hemma på kvällarna.*
- Försöker du undvika kulturkrockarna?
- *Neej. Det är hemskt intressant att diskutera. Det är jättebra med olika kulturer. Olika syn på t.ex. Religion i dom här diskussionerna, att få höra deras versioner. Jag har till och med varit på högskolan och haft redovisningar för lärarkandidater. Flickor som har gjort specialarbete om Islam har varit upp dit och berättat om sitt sätt, hur dom ser på saker och ting på ett annat sätt än vad som står i böckerna. Så det är berikande och jag brukar använda invandrarlära- rarna så dom får berätta om sina religioner.*
- Hur har du gjort för att förstå och ta kunskap om dessa elever?
- *Man är lite allmänbildad så man vet lite grann och vi diskuterar ofta på våra konferenser. Vi har ju haft Zigenare här. Där har vi haft kulturkrockar. Det var väldigt svårt. Jag vet inte om det berodde på att de var zigenare eller om det var personerna ifråga. Men när de hade lust att stanna hemma så stannade dom hemma. Det var inte så viktigt det här med skolan. Det var andra saker som var viktigare. Jag tyckte det var svårt men då fick vi information från någon sån där stödperson som berättade väldigt mycket om zigenarkultur och så. Så vi får ju in- formation. Egentligen så vet man ju men det är ändå bra att få sån påminnelse om hur andra ... men man kan ändå inte göra så mycket p.g.a. resurser. Så just dom zigenarna fick aldrig någon hjälp i skolan. Det var bara det att den personen ofta gick omkring i korridoren och brydde sig inte om att gå på lektioner. Vi kunde inte göra något åt det.*
- Vilka fördelar finns det med att ha invandrarelever i klassen?
- *Mycket intressantare. Speciellt i religion när dom berättar. Och när vi diskuterar kvinno- rollen och gud och hur man ska vara som människa. Och dom blir så engagerade när dom pratar så det blir så intressant. Och att man kan använda invandrarföräldrarna. T.ex. På föräldramöten kan man laga mat från sin kultur. Men i vissa klasser kommer inte invand- rarföräldrarna på föräldramöten. Det känns svårt att få med dom. Kanske p.g.a. att kvin- norna ofta inte kan språket. Männenn har andra saker för sig, utan det är kvinnans sak att ta hand om sina barn. Och då känner dom sig kanske utanför. Men får man med dom t.ex. Genom att laga mat eller vara klassförälder, då lär dom känna även svenska föräldrar och då kan man få med dom.*
- Vilka nackdelar finns det med att ha invandrarelever i klassen?

- *Det beror på vilken nivå deras svenska är på. Vi har ju såna som är på lägsta nivå som inte kan delta i klassen utan får extra undervisning i SO. Dom som är lite högre upp. Ja, man får individualisera väldigt mycket. Dom har svårt att förstå och läsa texter. Och även om man ger dom andra böcker så behöver dom så mycket hjälp av läraren. Och det är så många andra som behöver hjälp så man hinner inte med dom. Dom blir försummade. Har dom inte nog bra svenska så kräver dom mycket hjälp. Och hur ska man hinna med även svenska elever som behöver hjälp? Men jag känner att vi är så van vid att ha invandrarelever på den här skolan så jag känner inte att de är annorlunda. Det är så naturligt. Och jag känner att det fungerar. Och jag känner aldrig att det är några konflikter mellan svenska elever och invandrarelever. Men däremot kan jag se i klassrummet att dom sitter gärna med varandra även om dom har olika språk. Kanske för att dom ligger på samma nivå i svenska. Men dom är med i klassen i alla fall.*

Intervju 5

Annsophie som jobbat som lärare sen -80. Utbildad förskollärare, ämneslärare och hem-språklärare. Har även läst svenska 2, dyslexi och läs och skrivsvårigheten En kombination på 60 poäng för invandrarelever. Har sedan -88 jobbat med invandrarelever.

- Bemöter du svenska respektive invandrarelever på olika sätt?
- *Ja, jag tror att om man jobbar med invandrare så måste man gå ut med tydligare regler. Man måste förtydliga det mera. Det är lite svårt med gränser, dom har ju en annan kultur vet du och då blir det ju så att dom tolkar det med deras bakgrund. Och regler och normer som finns här i Sverige dom är inte självskrivna för invandrarelever.*
- Har du något exempel?
- *Ja, om jag säger: Ja det bör man inte göra. Då är det liksom, då kan dom inte tolka det här att dom inte ska göra det. Jag måste säga direkt att det här får du inte göra. Man kan aldrig säga kanske för det betyder på svenska snarare ett nej än ett ja medan för invandrarelever betyder det snarare ett ja. Vissa ord har man lärt sig att inte använda för att förvirringarna blir bara större. Så nog tror jag att man ta hänsyn lite grann till vad det är för kultur. Det är väldigt många olika kulturer här på skolan. Vissa kulturer tittar man på den som pratar, men i andra tittar man neråt. Och då kan man ju nästan tycka att nu nonchalerar eleven mig, men det är inte frågan om det. Det var en arabisk elev som förklarade det för mig, som att när jag tittar ner så lyder jag dig alltså jag underkastar mig dig. Jag respekterar det du säger.*
- Vilka är dom vanligaste kulturkrockarna?
- *Ja det är missförstånd helt enkelt. Språkbarriären. Man behöver kanske bara titta lite så känner den andra kulturen sig utpekad. P.g.a. hudfärgen hade en kille väldiga problem. Han var väldigt mörk. För om han gick bland svenska elever så blev det ju en färgklick där som man tittade på om man tittade till, och det kunde han ju reta sig på. Han märker det ju också fast det var ju inte illa menat, utan det blir naturligt. Och sen att afrikaner absolut inte vill bli kallade för neger, utan det är ju nedsättande. Men för oss så har vi haft massa diskussioner, vi har tittat i akademins ordlista. Då är det ju en beteckning på en folkras, men för dom är det alltså negativt.*
- Försöker du undvika kulturkrockar?

- *Det gör vi väl. Vi försöker ju ha tema och prata om det. Vi har ju våra kulturdagar då dom får berätta om sin egen kultur. Och oftast hjälper det ju bara med att dom får synas. Och man vill väl också ha lite respekt för sin egen kultur. Inte bara hela tiden höra ja u-länderna, förstår du. Det är ju jobbigt också i längden.*
- *Men om du märker att nu blir det en kulturkrock, det är inte så att du säger på ett annat sätt för att undvika den?*
- *Är det fysiskt våld så måste man ju undvika det. Det kan man ju inte tolerera, och många är ju så här att det är lätt att klappa till va. Dom kan ju inte försvara sig på samma sätt med språket. Utan då blir det så lätt att man tar till kroppskraften, händerna helt enkelt. Och det måste man ju naturligtvis undvika. Men annars om det är en vanlig diskussion så försöker jag väl inte precis stoppa det för det är ju utvecklande tycker jag. Men det får ju inte bara var negativt, man måste ju styra det lite grann. Det måste komma fram positiva saker också om den andra kulturen. Det är inte bra om det blir en diskussion där den andra eleven hela tiden är i underläge. Då är det ju en pedagogisk skyldighet att styra. Eller jämka till, inte styra det får du ju absolut inte göra.*
- *Hur har du gjort för att förstå och få kunskap om dessa elever?*
- *Ja dels har jag själv invandrarbakgrund. Så jag vet mycket väl och känner till fördomar. Så jag tror att jag har väldigt mycket gratis. Ja och sen är det naturligtvis min utbildning och fortbildning.*
- *Vilka fördelar och nackdelar finns det med att ha invandrarelever i klassen?*
- *Ja, nackdelar tycker jag absolut inte att det finns några. Jag tycker det är en konstig frågeställning. Jag skulle vilja säga svårigheter. Jag ser ju bara fördelar. Eftersom vi lever i ett interkulturellt samhälle så är det ju väldigt viktigt att vi lär oss att vi kan umgås med andra kulturer. Det är berikande. Men det är klart att det medföljer svårigheter, och man behöver extra resurser för att hjälpa dom. Och får man det så tycker jag absolut inte att det är någon nackdel. Vi åker ju till solen och när dom kommer hit så vill vi inte riktigt ha dom här för dom är ju annorlunda, kanske tar vårt jobb. Men till ett humanistiskt samhälle hör ju liksom att man delar med sig. Men det hör ju alla industriländer ha det här som en riktlinje att man delar lite på kakan helt enkelt. Och då ser jag absolut inga nackdelar, men det kan medföra svårigheter. Ja dom behöver ju mera svenska 2, och dom behöver ju hjälp och stöd för att slussas ut i det svenska samhället.*
- *Vad ska man som lärare tänka på om man har invandrarelever i klassen?*
- *Jag läser ju väldigt mycket om just den kulturen för att själv inte göra bort mig. Just det där med direkta blicken. Hälsningen. Det kan vara att jag försöker prata mer positivt om deras bakgrund. Eftersom det är så mycket negativt att dom har kommit hit. Att dom är beroende av samhället. Jag försöker förbereda mig varje gång jag får en ny invandrargrupp, för att kunna möta deras specifika eller speciella svårigheter. Om det är båtflyktingar måste du försöka lägga upp undervisningen på ett annat sätt än om det är invandrare från Europa. Vi är ju ett litet folk, vi behöver ju också människor som hjälper oss att bygga upp vårt samhälle. Jag menar vi föder ju mindre barn. Då kan ju det var en investering för Sverige eller alla EU-länder ska jag säga. Att se det så och inte bara en massa krångel och så där. Men det är klart i början är dom ju väldigt beroende utav hjälp.*